

2 IV 194901
Hilda Aver
Leida Altoa

**EMAKEELE
ÕPIK**

II KLASSILE

RK

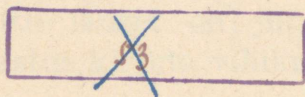
Pedagoogiline Kirjandus

A-17458

HILDA AVER — LEIDA ALTOA

EMAKEELE ÕPIK

II KLASSILE

RK

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“

TALLINN 1949

Kinnitatud Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt.

2

A-17458

Lause.

Esimene koolipäev.

Pikk suvi on möödas. Ants läheb jälle kooli. Ta tahab hästi õppida. Esimesel päeval pole vaja raamatuid kaasa võtta. Antsul on koolikotis ainult vihik ja pliiats. Sellega ta kirjutab vihikusse tunnikava.

Esimene koolipäev on lühike. Ants ruttab kiiresti koju. Polla ootab teda koduvärvavas. Aga Antsul pole enam aega Pollaga mängida.

Harjutus 1.

Loenda, mitu lauset on jutukeses „Esimene koolipäev“! Vastus kirjuta vihikusse! Arv kirjuta sõnadega!

Mitu lauset?

Jutus „Esimene koolipäev“ on lauset.

Harjutus 2.

Mitu sõna on selle jutukese igas lauses? Arv kirjuta punktjoonele sõnadega!

Mitu sõna?

Esimeses lauses on sõna.

Teises lauses on sõna.

Kolmandas (Jätka!)

Harjutus 3.

Kirjuta lauseis lünkadesse sõna **küla!**

Laused.

1. Koolimaja asub keskel.
2. Auto sõidab poole.
3. Suur tolmupilv on kohal.
4. Kuusemets on taga.

Harjutus 4.

Kirjuta lünkadesse kas sõna **vesi** või **lumi**.

Laused.

1. Talvel katab maad.
2. Kevadel sulab
3. voolab jõgedesse.
4. lainetab meres.

Harjutus 5.

Kirjuta laused lõpuni! Vali sulgudest sobiv sõna!

Laused.

1. Suvel on ilmad (külmad, soojad, tuisused).
2. Heinamaal riisutakse (rukist, herne, heina).
3. Heinad pannakse (küüni, keldrisse, kuuri).
4. Jões on palju (kärbseid, linde, kalu).
5. Lambis on (õli, vesi, piim).

Harjutus 6.

Kirjuta lause lõpuni! Vali tabelist sobiv sõna!

Kes mida teeb?

1. Kingsepp parandab	traktorit.
2. Rätsep õmbleb	rauda.
3. Sepp taob	kuube.
4. Kangur koob	saabast.
5. Traktorist juhib	kangast.

Näidis:

Kingsepp parandab saabast.

Harjutus 7.

Kirjuta lauseid! Sobivad sõnad vali tabelist!

Kes või mis mida teeb?

1. Ilmar	ulub	oksal.
2. Lind	õmbleb	korstnas.
3. Ema	kuivab	nööril.
4. Tuul	õpib	põlle.
5. Pesu	laulab	koolis.

Näidis: 1. Ilmar õpib koolis.

Harjutus 8.

Kirjuta lõpuni järgnevad laused! Puuduva sõna leiad alt sulgudest.

Mida teeb?

1. Laps mängib
2. Isa töötab
3. Koer haugub
4. Lill õitseb
5. Lennuk tiirleb
6. Vanker veereb

(põllul / aias / õues / peenral / tänaval / õhus)

Harjutus 9.

Kirjuta järgnevad laused õiges järjekorras!

Paberitükk põrandal.

Siis tõusis üks tütarlaps pingilt.

Õpetaja nägi paberitükki.

Ta võttis paberitüki ja viis selle paberikorvi.

Põrandal oli paberitükk.

Ta vaatas seda kaua.

Keegi õpilastest ei pannud seda tähele.

Harjutus 10.

Kirjuta järgnev pala ja täida lüngad lauseis all antud sõnadega!

Marjul.

Juku, Juula ja Mäidu läksid metsa
Neil olid käes. Juku ja Juula
agarasti marju. Väike ei hoolinud kor-
jamisest. Ta noppis ilusaid sügislilli.
Peagi olid korvid täis ja lapsed
koju. Ema keetis marjadest

(marjule / korvid / Mäidu / korjasid /
emale / läksid / marju / moosi)

Harjutus 11.

Kirjuta vihikusse ja pane lause lõppu punkt!
Punkti järel alga suure tähega!

Võõras oks.

I.

Metsas kasvas metsõunapuu / aednik tuli labi-
daga metsa / ta kaevas õunapuu üles ja istutas
selle kodus aeda / teisel aastal lõikas aednik puu-
kese ladva maha / ta lõhestas tüve ja pistis
lõhesse heast õunapuust võetud võrse /

II.

Aednik kattis haava määrdega ja sidus lapiga
kinni / õunapuuke põdes, aga paranes varsti /
võõras oksake kasvas koos temaga üles / mõne
aasta pärast õitses õunapuu / valmisid magusad
õunad /

Harjutus 12.

Täida järgnevas jutustuses lüngad! Sõnad
vali sulgudest!

Magav õun.

I.

Aias kasvas suur Ilus punane
rippus tema küljes kõrgel oksal. Väike Mall jook-
sis Ta hüüdis: „Kas ei võiks ma sind,

õunake, endale saada? Palun, tule oksalt alla!“
Õunal oli varjus hea olla. Ta oli magama
uinunud ega liigutanudki end oma rohelistes
.

II.

Mall kutsus endale appi. Päike sili-
tas õuna pöske. Õun ei ärrganud. laulis
õunale, aga ikkagi õunake ei ärrganud. Tugev
. äratas viimaks õunakese. Õunake ehmus,
hüppas puult alla ja otse Mallele

(õunapuu / õun / aeda / lehtede / süngis /
päikese / lind / tuulehoog / põlle)

Suur algustäht.

Harjutus 13.

Kirjuta järgnevate nimede seast välja esiteks kõik poiste nimed ja siis tütarlaste nimed!

Helle, Helvi, Leo, Andres, Juku, Tõnu, Liis, Illi, Mai, Olev, Virve, Kalju, Kaarel, Maimu, Jaan, Aino, Vello, Epp, Reet, Rein, Mart, Maret, Ivo, Juta, Anu, Anni, Õie.

Poiste nimed: Leo, Andres,

Tütarlaste nimed: Helle,

Harjutus 14. Kirjuta nimesid!

Meie klassi poiste nimed on:

Meie klassi tütarlaste nimed on:

Harjutus 15.

Täida lüngad lauses!

Koolis.

Meie kooli nimi on

Meie klassijuhataja on õpetaja (kooli nimi)

Täna on korrapidajad

Meie klassis annavad tunde õpetajad

Meie pere.

(Ilmari jutustus.)

Minu nimi on Ilmar. Mina elan Liivaaugu külas. Minu isa on Rein Tamm ja ema on Liisa Tamm. Koolis olen mina Ilmar Tamm, aga kodus minu väike õde Helju hüüab mind Immiks. Heino ja Juhan on minu vennad. Vanaisa nimi on Jüri Saar. Ema nimi oli enne Liisa Saar, aga nüüd on tema perekonnanimi ka Tamm, nagu isal ja meil kõigil. Meie naabruses on kolhoos „Edu“. Seal elab minu tädi Hella oma lastega. Onu Ants töötab vabrikus. Täditütred Mai ja Malle käivad ka koolis. Nende perekonnanimi on Mägi.

Jutustuses esinevad 1 külanimi, 1 kolhoosi nimi, 3 perekonnanime, 6 mehe- ja poisinime ja 5 naise- ja tütarlapsenime.

Harjutus 16.

Kirjuta jutustusest „Meie pere“ välja kõik nimed järgmise näidise järgi:

Veel nimesid.

1. Küla nimi on:
2. Kolhoosi nimi on:
3. Perekonnanimed on:
4. Mehe- ja poisinimed on:
5. Naise- ja tütarlapsenimed on:

Harjutus 17.

Kirjuta linnade nimesid!

Linnade nimed.

Tallinn, Narva, Moskva, (veel 5 nime).

Harjutus 18.

Kirjuta külade nimesid!

Külade nimed.

Avispea, Mäetaguse, Venevere, (veel 5 nime).

Harjutus 19.

Kirjuta koerte nimesid!

Koerte nimed.

Reksi, Pauka, Polla, (veel 5 nime).

Linnade, külade, inimeste, loomade **nimed** kirjutatakse alati **suure algustähega**.

Need on **pärisnimed**.

Viljapeks.

Omnibus sõitis Rakverest kell 5 pärast lõunat Võsu poole. Väino istus omnibuses ja tundis sõidust mõnu. Haljala peatuses olid tal onupojad Tõnu ja Jaan vastas. Nad rääkisid, et homme

algab kolhoosis viljamasindamine. Traktor peksu-
masinaga oli juba kohal. Traktorist Eesmaa askel-
das masina juures.

Teisel hommikul tõusti vara. Ka Väino läks
koos teistega tööle. Kuusikult olid tulnud Peeter,
Juhan ja vanaperemees. Alamäelt olid kohal tüd-
rukud Luule, Ilme ja Linda. Kareda külast oli tul-
nud onu Eduard Tiinaga ja Viljoga. Väike Viljo
küll ainult mängis põhus ja õlgedes.

Terve päev töötati agarasti. Õhtuks oli nisu
masindatud. Väino töötas virgasti ja vanaisa
ütles, et Väinost kasvab tubli töömees.

Harjutus 20.

Eelnevas jutus on palju pärisnimesid. Mõni
pärisnimi esineb mitu korda.

- a) Kirjuta kõik pärisnimed vihikusse!
- b) Loenda, mitu korda esineb Väino nimi!
- d) Leia veel mitu korda esinevaid nimesid!

N ä i d i s:

Pärisnimed.

Võsu, Väino,

Korduvad pärisnimed palas „Viljapeks“.

Väino nimi esineb korda.

Viljo nimi esineb korda.

Küsilauseid.

Uudseleib.

Helmi ja Ilmar olid maal vanaema juures. Vanaema küpsetas leiba ja andis lastele seda maitsta. Ta ütles, et see on uudseleib, sellepärast on nii valge ja lõhnav. Helmi hammustas suure tüki. Ilmar maitses ka. Lastele maitses hästi uudseleib.

Küsilause.

Harjutus 21.

Kirjuta küsimuse järele õige vastus!

I.

Küsimused:

1. Kelle juures olid Ilmar ja Helmi maal?
2. Mida küpsetas vanaema?
3. Kellele andis vanaema leiba?

Vastused:

Vanaema küpsetas leiba. Vanaema andis lastele leiba. Ilmar ja Helmi olid maal vanaema juures.

II.

Küsimused:

1. Milline oli uudseleib?
2. Kes hammustas suure tüki leiba?
3. Kuidas maitses uudseleib?

Vastused:

Uudseleib maitses hästi. Uudseleib oli valge ja lõhnav. Helmi hammustas suure tüki leiba.

Küsilause lõpus on **küsimärk**.

Harjutus 22.

Kirjuta küsilauseid vihikusse ja pane lause lõppu küsimärk!

I.

1. Kes töötab kolhoosis
2. Kes talitab kodus
3. Kes õpib koolis
4. Kes mängib kodus

II.

Kirjuta küsimuse **kes** asemel lausesse sobivuse järgi **isa, ema, Taavi, Aasa!**

1. töötab kolhoosis.
2. talitab kodus.
3. õpib koolis.
4. mängib kodus.

Jutustav lause.

Kartulivaol.

Meil nopiti kolhoosis kartuleid. Isa ajas vagusid lahti. Noppijad siblisid kätega ja kablidega mullas ja pildusid kartuleid korvi. Minu vagu oli ema vao kõrval. Siblisin virgasti, aga ei jõudnud emale järele. Varesed lendasid põllu kohal ja otsisid tõuke. Vaatasin nende sagimist ja jäin emast kaugele maha. Ema asus minu vaole ja mina läksin tema kohale. Leidsin vaost roostetanud rõnga ja jäin seda vahtima. Juba jälle jõudis ema minust ette.

Ema abiga viisin siiski vao lõpule.

Harjutus 23.

Täida lüngad eelmise jutustuse põhjal sõnadega: (kartuleid / ema / vareseid / vaoga / vagu / tõuke).

Kartulivaol.

1. Meil nopiti
2. Mina noppisin kõrval.
3. Mina ei jõudnud oma emale järele.

4. Mina vaatasin põllu kohal lendavaid
5. Varesed otsisid mullast
6. Ema aitas minu noppida.

Jutustava lause lõpus on punkt.

Harjutus 24.

Lõpeta järgnevad jutustavad laused! Puuduvad sõnad leiad alt sulgudest.

Juurviljaaed.

1. Juurviljaaed andis meile
2. Vara kevadel saime aiast
3. Suvel tõime aiast
4. Sügisel korjasime
5. Kartulid panime talveks

(toidulisa / murulauku / keldrisse / kurke / porgandeid / kaalikaid)

Harjutus 25.

Kirjuta luuletusest „Sügisene“ välja need laused, milledes jutustatakse:

- 1) lehtede langemisest,
- 2) hanedest,
- 3) tuulest,
- 4) karjalapsest.

Sügisene.

Kuldseid lehti puudelt
langeb sahnal.

Häälitsevad nukralt
haned taeva all.

Nagu unes mööda
suvi libisend.

Päike pilve varju
ära peitnud end.

Üle tühja välja
puhub kõle tuul.
Sinine on külmast
karjalapse huul.
Pole mingit rõõmu
sügisesele teel.
Ainult pihlakates
punab kobar veel.

Harjutus 26.

Kirjuta jutustusest „Traktor tuleb“ välja:

- 1) kõik jutustavad laused,
- 2) kõik küsilauseid.

Traktor tuleb.

Homme tuleb meile traktor rehepeksumasinaga. Tahan traktorit lähedalt näha. Millal ma nägin traktorit esimest korda? Ei mäleta enam.

See oli ammu. Siis traktor ei töötanud, vaid seisis. Ja päris ligidale meid ei lastudki, sest traktor oli näitusel. Meie saime seda ainult eemalt vaadata. Kas traktorist peaks lubama mul istuda juhi kohale? Võib-olla ta lubab.

Jutustavad laused:

Küsilaused:

Harjutus 27.

Pane lausete lõppu punkt või küsimärk, nii nagu tarvis!

Sügisel metsas.

I.

Läksime klassiga metsa sügisest loodust vaatama / Igale õpilasele anti mingi ülesanne / Mina unustasin aga selle / Mis õpetaja ütles mulle / Kas ma pidin korjama tammelehti / Kas kästi korjata pihlakalehti /

II.

Korraga teadsin: vahtralehti pidin korjama / Ma korjasin ilusaid kirjusid vahtralehti / Viisin need kooli / Õpetaja aitas neid panna kuivama paberite vahele /

Harjutus 28.

Kirjuta punktjoone asemele sobivuse järgi: talvel, kevadel, suvel, sügisel!

Millal?

1. Rukis õitseb
2. Õunapuu õitseb
3. Heina tehakse
4. Kartuleid nopitakse
5. Maasikaid korjatakse
6. Kapsaid soolatakse
7. Näärikuuske tuuakse metsast
8. Suuskadega sõidetakse
9. Peenraid rohitakse
10. Põldu küntakse

Harjutus 29.

Kirjuta harjutus ja aseta lünkadesse puuduvad sõnad!

Marjul.

Oli ilus Heldur ja Viive läksid metsa Lagendikul oli palju punaseid Lapsed korjasid küpsi Maasikad maitse-
sesid Lapsed korjasid korvid marju
täis ja viisid need Ema keetis maasika-
test magusat

Koma lauses.

Koma lauses **et** ja **aga** ees.

Harjutus 30.

Kirjuta jutustus „Viia“ vihikusse! Sõnade **et** ja **aga** ette pane koma!

Viia.

I.

Viia läheb kooli. Ta ruttab **et** jõuda õigeks ajaks. On veel pimedik **aga** tänavad on valgustatud. Vihma sajab **aga** Viia ei karda vihma. Ta hoiab koolikoti mantli hõlma all **et** kott ei saaks märjaks.

II.

Tugev tüul kisub mantlihõlmu lahti **aga** Viia hoiab neid käega kinni. Ta keerab tuulele selja **et** veidi puhata. Nüüd on tarvis minna üle tänava **aga** suur veelomp on ees. Viia läheb lombi kõrvalt **et** jalad ei saaks märjaks.

III.

Viia on rõõmus **et** jõuab õigeaks ajaks kooli. Varsti helisebki kell **aga** tunnikell see veel ei ole. Õpilased kogunevad saali **et** kuulata ettekandeid Suurest Oktoobrirevolutsioonist. Nõukogude rahvad on õnnelikud **et** Oktoobrirevolutsioon tõi neile vabaduse.

Koma lauses **kuid, sest** ja **siis** ees.

Rukkilõikus.

I.

Minni läks koos emaga kolhoosipõllule rukist siduma. Põllu ääres seisis niidumasin. Hobused puristasid kärsitult, **sest** nad ei tahtnud paigal seista. Juhan istus masina raudsel istmel ja õien-
das ohjadega.

II.

Oli veel vara, **kuid** sidujate brigaad oli juba kohal. Keegi ei puudunud. Brigadiir rääkis sidujatele, **et** rukkilõikus kolhoosiküla ja jõe vahelisel nurmel vaja lõpetada lõunaks.

III.

Algas töö. Kui Minni oli jõudnud siduda esimesed vihud, **siis** oli masin juba kaugel. Ema hüüdis midagi Minnile, **aga** Minni ei kuulnud seda sahi-sevas viljas.

Harjutus 31.

Täida lüngad eelneva jutustuse järgi sõnadesga **aga, siis, et, kuid, sest!** Need sõnad kriip-suta alla!

Minni vilja sidumas.

I.

1. Hobused puristasid kärsitult, nad ei tahtnud paigal seista.
2. Oli vara, sidujate brigaad oli juba kohal.
3. Brigadiir ütles, küla ja jõe vahelisel nurmel tuleb töö lõpetada lõunaks.

II.

4. Kui Minni oli sidunud esimesed vihud, oli masin juba kaugel.
5. Ema hüüdis Minnile midagi, Minni ei kuulnud seda.

Harjutus 32.

Seo sõnade **aga, siis, et, sest, kuid** abil järgmised laused kahekaupa! Loe uued laused ja kirjuta need vihikusse!

I.

1. Minni arvas.
Ema on väsinud.

2. Kui saabus keskhommik.
Brigaad jäi puhketunnile.

II.

3. Minni jälgis kõike huviga.
Ta oli esimest korda sidumas.
4. Ema väsis.
Selma aitas tal siduda.
5. Ema tänas Selmat.
Selma ei tahtnud tänu.

Harjutus 33.

Aseta puuduvad komad **aga, et, siis, sest, kuid** ette!

Lillekimp pioneeridelt.

(Niina jutustus.)

I.

Nüüd tahan veel midagi ütelda et seda kõik teaksid. Paraadil pidin seltsimees Stalinile lilli andma. Algul olin nii erutatud et unustasin lillekimbu täiesti. Kui keegi mulle meelde tuletas et lillekimp tuleb üle anda siis ulatasin kimbu seltsimees Stalinile.

II.

Olin ikka veel ärevil kuid seltsimees Stalini kõrval seistes nägin kui lihtne ja lahke ta on. Ta silitas mu pead sest ta tahtis mind rahustada. Lahkusin tribüünilt¹ aga ma ei jõudnud veel nii ruttu oma maleva juurde sest mind pildistati mitu korda.

III.

Kui lõpuks olin jälle oma kaasõpilaste juures siis jutustasin kõigile, kui hea ja lahke on seltsimees Stalin. Armastan teda piiritult sellepärast et ta nii väga hoolitseb meie eest.

Harjutus 34.

Kirjuta vihikusse jutustus „Malle koolikott“!
Komad loetelu juures kirjuta värviliselt!

Malle koolikott.

Oli matemaatika tund. Malle otsis oma vihikut. Kotis olid raamatud, eesti keele vihik, kummi, pliiats, sullepea, teritaja, käärid, taskurätt, rahakott ja pinal. Aga matemaatika vihikut polnud. See oli kodus laual.

¹ Tribüün — vaatelava, kõnelava.

Loetelus sõnad eraldatakse üksteisest koma-
maga. Kahe viimase sõna vahele pannakse
ja. Ja ette koma ei panda.

Harjutus 35.

Kirjuta pala vihikusse ja pane kahes viimas-
ses lauses puuduvad komad!

Emaga turul.

Andres läks emaga turule. Turul oli palju
kaupa. Seal oli liha võid vorsti sinki juustu kohu-
piima piima ja mune. Kolhoosnikud müüsid kar-
tuleid jahu tangu kruupe herneid ube kaeru ja
rukkeid.

Harjutus 36.

Kirjuta pala „Koduhoidjad“ vihikusse! Pane
tähele, kus on koma! Koma kirjuta värviliselt!

Koduhoidjad.

Vanaema ja Liina olid heinaajal kahekesi
kodus. Vanaema lüpsis lehma, söötis sigu, jootis
vasikat, raius sigadele kartuleid, rohis peenraid,
küpsetas leiba ja keetis perele süüa. Liina söötis
kanu, valvas tibusid, mängis kiisudega ja aitas
kartuleid koorida.

Harjutus 37.

Aseta puuduvad komad!

Kus on koma?

I.

Heino ei käi suvel koolis. Ta abistab isa põllul käib karjas supleb jões korjab marju ja mängib palli.

Sügisel ta korjab aiast õunu ploome kreeke tomateid kaale kapsaid ja porgandeid.

II.

Talvel Heino suusatab kelgutab uisutab ja peab lumesõda.

Kevadel ta nopib aasalt nurmenukke sinililli ülaseid kannikesi pääsusilmi ja karikakraid.

Otsene kõne.

Sain viie!

Täna oli kolmas tund emakeele tund. Õpetaja tuli klassi. Ta võttis oma portfelligist suure paki vihikuid ja pani need lauale. Teadsime kohe, et need on meie eilsed klassitööd. Õpetaja ütles: „Mul on heameel teile teatada, et seekord on klassitöö kõigil õnnestunud. Ainult kahel õpilasel on juhtunud vigu. Mõni on kirjutamisel liiga rutanud ja seetõttu pole kiri ilus. Enamik õpilasi on kirjutanud väga hästi.“

Siis jagas õpetaja vihikud lastele välja. Ma sain viie. Hurraa! Aga ka teistelgi oli väga häid hindeid. Meie salga oktoobrilastel olid kõigil viied.

Harjutus 38.

Kirjuta palast „Sain viie!“ välja ainult need sõnad, mis ütles õpetaja. Õpetaja sõnade algusse ja lõppu pane jutumärgid („ “)!

Pealkirjaks: Mis ütles õpetaja?

Õpetaja ütles: „“

Lambakarjas.

Kalle oli lammastega kesal karjas. Päike pais-
tis palavasti ja lambad kippusid koju. Kalle ei
teadnud, kas varsti tuleb minna lõunale. Juba
ilmuski Mare vana rehetare tagant ja hüüdis:
„Tule koju, Kalle! Aja lambad lauta ja niida
lehmadele lõunaks vikki ette!“ Mare jooksis
tagasi, pöördus aga veel kord ümber ja hüüdis:
„Tiina ja mina läheme lehma koplast koju ajama.
Saada meile Vello appi!“

Harjutus 39.

Kirjuta palast „Lambakarjas“ välja ainult
Mare sõnad! Mare sõnad on jutumärkide vahel.

Mis hüüdis Mare?

Mare hüüdis:

Harjutus 40.

Pane puuduvad jutumärgid otsese kõne
algusse ja lõppu!

Autoga koju!

I.

Juhan ja Jaak tulid koolist koju. Auto sõitis
mööda teed. Jõudnud poiste kohale, peatas juht
sõiduki ja küsis: **Kas te võiksite mulle ütelda,
kus on siin kolhoos „Edu“?**

Aga see on ju meie kolhoos, vastasid poisid. Või te oletegi sealt noormehed! Ronige siia minu kõrvale. Pean kolhoosi esimehele ühe teate viima, ütles autojuht. Poisid ronisid autosse ja sõitsid lõbusasti kolhoosi esimehe koju.

Harjutus 41.

Kirjuta jutustusest „Manöövritel“ välja komandöri, sõdurite ja kolhoosnikute sõnad ja pane jutumärgid!

Manöövritel.

Nõukogude armee üksus oli linna lähedal manöövritel. Sõdurid puhkasid. Äkki läks taevast pilve. Lähenes äike. Mängiti kogumise signaali. Sõdurid rivistusid kiiresti. Komandör ütles: „Seltsimehed, läheneb äike, aga kolhoosnikud ei jõudnud kõike vilja põllult ära koristada. Aitame kolhoosi.“

„Aitame, aitame!“ hüüdsid sõdurid.

Nad ruttasid kolhoosnikutele appi. Polgu autod vedasid põllult vihke.

Manööver — suurem sõjaväeline harjutus.

Komandör — väeosa ülem.

Kolhoosnikud tänasid sõdureid ja ütlesid:
„Te ei ole mitte ainult meie kaitsjad, vaid ka abi-
lised rahulikus töös.“

Pealkiri: Kõnelus.

1. Komandör ütles: „Seltsimehed,
2. Sõdurid hüüdsid: „
3. Kolhoosnikud ütlesid: „

Sõnad jutumärkide vahel on
otsene kõne.

Nimisõna.

Harjutus 42.

Nimisõnad.

Esemete nimetused klassis: laud, tool, pilt,

Koolitarbed: pliats,

Linnud: varblane,

Loomad: rebane,

Tööriistad: tangid,

Puud metsas: kuusk,

Sõnad, mis tähendavad esemeid, inimesi, loomi, linde jne., on **nimisõnad**.

Harjutus 43.

Kirjuta jutukesest „Õhtu kaluri kodus“ välja toidunõude nimetused!

Õhtu kaluri kodus.

Isa tuli merelt. Ta oli üleni märg. Suuri vaevu oli ta pääsenud tormi käest. Torm purustas tal võrgud.

Kuid siiski olid kõik rõõmsad. Peagi praksus lõbus tuli pliidi all. Pada ja pann pandi kartulite ja kaladega tulele.

Kaeti laud. Igäühele pandi taldrik, nuga, kahvel, lusikas, tass ja alustass. Laual seisid ka suhkrutoos ja teekann.

Varsti oligi toit valmis. Ema tõi toidu lauale. Kauss kaladega oli keset lauda. Pere asus sööma.

Väljas aga möllas torm ja kohisesid lained. Alusta nii:

Toidunõud.

Pada, pann,

Harjutus 44.

Kirjuta, millised riietusesemed sul on! Peal- kirjaks pane:

Minu riietusesemed.

Särk,

Toidunõude, riiete ja teiste esemete nimetused on ka nimisõnad .

Harjutus 45.

Kirjuta jutustusest „Kooliaeda rajamas“ välja pärisnimed.

Kooliaeda rajamas.

Aruküla kooli õpilased pioneeride algatusel asusid rajama kooliaeda. Jaan Jürimäe ja Heino Reinaste mõõtsid aia maa-ala välja. Pioneerid Ülo Tohver ja Helvi Velle märkisid ära kohti, kuhu põõsaid istutada. Kõik töötasid hoolega.

Peale tööd mindi Männiku spordiväljakule, kus toimusid spordivõistlused. Võistlustest võtsid osa ka Lagedi kooli õpilased. Üksikuid võistlejaid oli veel Maardu, Iru ja Tallinna koolidest.

Pärisnimed.

Aruküla,

Harjutus 46.

Kirjuta 10 pärisnime! Pealkiri:

Pärisnimed.

Pärisnimed on samuti nimisõnad .

Harjutus 47.

Järgnevatest lausetest kirjuta välja nimisõnad!

1. Õpilane joonistab. 2. Emake on armas.
3. Pioneer õpib hästi. 4. Õde laulab. 5. Kirves on terav. 6. Pliiats läks katki. 7. Kauss on kapis. 8. Hunt on kuri. 9. Lipp on punane.
10. Tank sõitis. 11. Tööline ehitab. 12. Raamat on laual.

Nimisõnad.

Õpilane, emake, pioneer,

Harjutus 48.

Kirjuta pala lõpus olevad sõnad õigele kohale!

Seltsimees Stalini kooliaastad.

Jossif Stalin õppis Kaukaasias linnakeses. Ta oli poeg. Tal olid alati riided. Jossif oli elav ja mängis hästi Ta armastas Ka oli ta osav Jossif õppis hästi ja oli õpilane koolis. Ta oli hea koolivend ja abistas Kooli lõpetades sai Stalin Nüüd on seltsimees Stalin Nõukogude Liidu rahvaste

(puhtad / palli / Gori / lugeda / kingsepa / parim / nõrgemaid / juht / jutustaja / kiituskirja / poiss)

Mis tööd keegi teeb.

1. Aino isa on kalur. 2. Jaani ema on kangur. 3. Leili vend on Nõukogude armee sõdur. 4. Kalju isa on sepp. 5. Maie õde on raamatupidaja. 6. Ago isa on lendur. 7. Jaani, Väino ja Ene vanemad on kolhoosnikud.

Harjutus 49.

Kirjuta, milliseid töötajaid tead!

Töötajad.

Õmbleja, sepp,

Ainsus ja mitmus.

Loe järgnevaid sõnu!

Üks asi.

suur vabrik
tubli pioneer
uus raamat
hoolas tööline
hea naaber
väike tüdruk
punane lipp
sinine pael
lai järv

Palju asju.

suured vabrikud
tublid pioneerid
uued raamatud
hoolsad töölised
head naabrid
väikesed tüdrukud
punased lipud
sinised paelad
laiad järved

Kui kõneldakse ühest asjast, inimesest või loomast, siis on see sõna **ainsuses**.

Aga kui esineb mitu asja või olendit, siis on need sõnad **mitmuses**.

Harjutus 50.

Kirjuta laused mitmuses, lõpud kriipsuta alla!

I.

Pioneer marsi**b**.
Laps mängi**b**.
Kell tiksu**b**.
Tramm sõida**b**.

Pioneerid marsiva**d**.
Lapsed mängiva**d**.
Kellad
.

Õpilane kirjutab.
Hobune jookseb.
Lill õitseb.
Kass hüppab.
Kolhoosnik künnab.

Harjutus 51.

II.

Lipp lehvi b .	Lipud lehvi vad .
Sepp töötab b
Poiss maalib b
Lind laulab b .	Linnud
Vend õpib b
Lammas söö b .	Lambad
Kolhoosnik künnab b
Vedur vilistab b
Leht koltub b

Harjutus 52.

Kirjuta antud sõnad mitmuses ja lõpptäht **d** kriipsuta alla.

Ainsus.

Mitmus.

maja	majad
kalur
vabrik
õpilane
seltsimees
kool

traktor
raamat

Harjutus 53.

Kirjuta jutust „Oktoobripühade eel“ välja kõik nimisõnad, mis on mitmuses ja mille lõpus on täht **d!**

Oktoobripühade eel.

I.

Tunnid on lõppenud. Koolimaja ukсед avanevad ja rõõmsad õpilased tõttavad koju.

Kuid eesrindlikud lapsed jäävad veel kooli. Mis nad siin teevad?

Oktoobripühad on lähedal ja sellepärast ettevalmistusi palju.

II.

Tüdrukud harjutavad näidendit, neid abistavad õpetajad. Poisid harjutavad võimlemisettekandeid. Oktoobrilapsed ja pioneerid valmistavad loosungeid.

Kolhoosnikud töid pärgade punumiseks pohlavarred ja männioksad kohale.

Veel mõned päevad askeldusi ja ettevalmistusi, siis on kõik korras — pühad võivad tulla.

Sõnad mitmuses.

Tunnid, ukсед,

Harjutus 54.

Kirjuta järgnevast jutukesest „Esimene lumi“ kõik laused, mis on mitmuses!

Esimene lumi.

Lapsed mängisid õues. Korraga hakkas sadama lund. Ilusad valged lumehelbed hõljusid õhus. Maa kattus õrna valge vaibaga. Küll olid nüüd lapsed rõõmsad! Nad kilkasid ja püüdsid lumehelbeid. Ka vanemad inimesed rõõmustasid esimese lume üle.

Mitu tundi liugles ülalt lumehelbeid alla. Kena on esimene lumi!

Harjutus 55.

Koosta järgnevatest sõnadest lauseid, algul ainsuses, siis mitmuses!

tööline, õpilane, poiss, sulg, tool, koolimaja.

Lauseid ainsuses.

Tööline läheb vabrikusse.

Lauseid mitmuses.

Töölised lähevad vabrikusse.

Harjutus 56.

Täida lüngad! Sõnad leiad alt sulgudest.

Lumimemm.

. ehtasid lumimemme. Suured
on kehaks. Silmadeks toodi, lõi-
gati lumimemme hammasteks. Naabri
kartsid lumimemme. hakkasid haukuma
ja pugesid peitu.

(poisid / lumepallid / söed / kartulid / lap-
sed / koerad / kassid)

Lumimemm.

I.

Elasid kord taat ja memm. Neil oli kolm
poega: Pirt, Märt ja Pärt. Memm talitas kodus,
taat käis jahil. Tal oli ka tark koer Armi.

Ühel hommikul läksid taat ja Armi jahile.
Poisid tegid kodus lumimemme.

Saabus õhtu, aga taat polnud veel ikkagi
kodus ja poisid pidid magama heitma.

II.

Taat jõudis koju alles keskööl. Ta sõi ja
andis ka Armile koorukesti. Koer läks ööseks õue
maja valvama. Äkki ehmus Armi ja hakkas kole-
dasti haukuma.

Memm ärkas ja läks akna juurde vaatama.
Ta kohkus: suur mees seisab keset õue ja vaatab
maja poole. „Taat, ae, tõuse ruttu! Õues on var-
gad!“ hüüdis memm.

Taat kargas sängist, võttis püssi ja ruttas õue. Nägi nüüd taatki mehemürakat. Taat sihtis ja käis pauk. Mees õues ei liigutagi ennast. Taat laskis veel teise kõmaka ja nüüd lendas mehel pea otsast.

Taadi imestusel polnud piiri. Ta astus lähemale ja nägi, mis mees see oli.

Ka Armi julges nüüd lähemale tulla. Häbi oli mõlemal, kuid taadil oli kahju poiste lumimemmest.

Hommikul tõttasid poisid kohe õue, sest neid ootas nende lumimemm.

Suur oli poiste kurvastus, kui nägid, et nende lumimemm oli peata. Seda nägi taatki. Ta ruttas õue ja tegi lumimemmele uue pea.

Poisid olid jälle rõõmsad.

Harjutus 57.

Vasta järgmistele küsimustele! Vastused leiad pala „Lumimemm“ II osast.

Küsimused.

I.

1. Millal jõudis taat koju?
2. Kellele andis taat koorukesi?
3. Kuhu läks Armi ööseks?
4. Miks hakkas Armi haukuma?
5. Kes läks püssiga õue?
6. Mida tegi taat püssiga?

II.

7. Mis juhtus lumimemmega?
8. Mis nägid poisid hommikul?
9. Kes parandas poiste lumimemme ära?
10. Milline oli nüüd poiste tuju?

N ä i d i s:

Mis juhtus lumimemmega öösel.

1. Taat jõudis koju alles keskööl.
2. Taat andis koorukesi Armile.
3.

Harjutus 58.

Kirjuta sulgudes antud sõnad õigele kohale!

Villu raske haigus.

I osa.

Villu ja Anni olid üksinda kodus. Anni tõi söögi Villu käed olid väga Villu sõi mustade Pärast söömist hakkas ta vankrit meisterdama. Varsti oli kena vankrike Poiss saagis, raius, kangutas ja tagus. Haamer libises ja nael tungis Villule Ta sidus käe musta kinni.

(kätega / käesse / mustad / lauatiikkidest / lauale / valmis / räbalaga / naelu)

Villu raske haigus.

II osa.

Õhtul tuli ema koju. Villu rääkis kohe emale oma õnnetusest. Ema harutas musta lapi Villu käe ümbert lahti. Ta puhastas haava ja sidus selle puhta valge lapiga kinni.

Kuid Villu käsi hakkas valutama ja käele ilmusid sinakad viirud. Ema viis Villu arsti juurde, sest oli tekkinud veremürgitus.

Villu oli kaua haige ja pidi lebama voodis. Ta nägi sageli ema silmis pisaraid. Villul oli kahju, et ta oma emale pidi südamevalu valmistama.

Viimaks paranes poisi käsi ja ta võis jälle kooli minna. Nüüd peseb Villu alati hoolega käsi.

Harjutus 59.

Kirjuta vastused järgmistele küsimustele pala „Villu raske haigus“ II osa järgi! Pealkirjaks pane:

Villu raske haigus.

II osa.

1. Millal tuli ema koju?
2. Kellele rääkis Villu oma õnnetusest?
3. Kes harutas musta lapi Villu käe ümbert lahti?

4. Miks peab siduma haava puhta lapiga?
5. Kelle juurde viis ema Villu?
6. Mis haigus oli Villul?
7. Kes pidi lebama kaua voodis?
8. Kellele tegi Villu südamevalu?

Kes? kelle? kellega? kellele? jne. küsitakse, kui on juttu elusolenditest (inimestest; loomadest, lindudest).

Mis? mille? millega? millele? jne. küsitakse kui on juttu asjadest.

Harjutus 60.

Pane sulgudesse õige küsimus ja kirjuta ise lauseid juurde! Lõpp **-ga** kirjuta värvilise pliiatsiga!

Kellega?

Millega?

1. Ema kõneleb lapsega (kellega?).
2. Õde mängib palliga ().
3. Poiss kirjutab sulega ().
4. Tädi jalutab vennaga ().
5. Autojuht sõidab autoga ().
6. Sõdur võitleb vaenlasega ().
7. Isa töötab saega ().
8.
9.
10.

Harjutus 61.

Kuuske toomas.

Vaata seda haljast kuuske
metsaserval õõtsuvat;
tüvi sirge, oks tal kerge,
nägu lahkelt naeratab.

Hõissa, taati, kiirel sõidul
hobu sinna juhata,
kuusepuuke saani tõsta
ja siis koju kihuta!

Lumi karjub, hobu hirnub,
saanitallad välguvad;
meie taat ja väike poisu
kuuske koju kannavad.

Vasta küsimustele!

1. Kus õõtsub kuusk?
2. Milline on kuuse tüvi?
3. Kes juhib hobuse kuuse juurde?
4. Kuhu tõstab taat kuuse?
5. Kuidas toimub kojusõit?
6. Kes on taadil kaasas?
7. Kuhu viiakse kuusk?

Harjutus 62.

Kirjuta järgnevast jutukesest lauseid, kus esinevad sõnad, mis vastavad küsimustele „kellega“ ja „millega“ ning mille lõpus on **-ga!** Pealkirjaks pane: **Kellega? Millega?**

Päike külaliseks.

Kaugel põhjas, keset tundraid ja ääretuid lumevälju, asuvad nenetsid.

Suvel kattub tundra rohelise taimestikuga, aga talvel kattub ta jää ja lumega. Talvel käivad ka seal lapsed koolis. Lapsed sõidavad kooli saanidega, mille ette on rakendatud põhjapõdrad. Kõige rõõmsam päev aastas on neil päikese ilmumise päev. Siis lähevad õpetajad koos õpilastega ja külaelanikega künkale. Siia paistab päike kõige enne. Rõõmuga tervitavad inimesed päikest.

Talve vembud.

I.

Kord tahtis talv kõik elu maailmast hävitada. Esmalt hakkas ta linde kiusama. Linnud aga lendasid eest ära soojale maale. Siis asus talv loomade kallale. Ta tuiskas kõik nurmed ja metsad lund täis ja kutsus pakase. Loomad ei kohkunud. Ühed tõmbasid soojad kasukad selga, teised pugesisid peitu sügavatesse urgudesse.

Talv vihastas ja tungis kalade kallale. Pakasepoisid jooksid ringi, külmetasid jõgedele ja järvedele kaaned peale. Kalad ujusid sügavasse põhja. Sinna talve võim ei ulatunud.

Harjutus 63.

Kirjuta vastused küsimustele jutu „Talve vembud“ järgi!

Talve vembud.

I.

Küsimused.

1. Mida tahtis kord talv teha?
2. Keda hakkas ta esmalt kiusama?
3. Kuhu lendasid linnud?
4. Kelle kallale asus nüüd talv?
5. Mida tegi talv?
6. Mida tegid loomad?
7. Kelle kallale tungis nüüd talv?
8. Miks talv ei saanud kalu kätte?

Vastused.

1. Kord tahtis talv kõik elu maailmast hävitada.
2.

Talve vembud.

II.

Siis hakkas talv inimesi kiusama. Jälle saatis ta pakasepoisid välja. Need kolistasid ümber majade, koputasid seintele ja ustele. Aga inimesed panid ahjud küdema ja istusid soojades tubades.

Isegi väikesed lapsed ei kartnud talve viha. Nad uisutasid ja kelgutasad, mängisid lumesõda, ehtasid lumimemmi ja liumägesid. Nad kutsusid veel talvetaati: „Tule, taadike, aita meid!“

Harjutus 64.

Kirjuta vastused järgmistele küsimustele!

Talve vembud.

II.

Küsimused.

1. Keda hakkas talv nüüd kiusama?
2. Mida tegid pakasepoisid?
3. Mida tegid inimesed?
4. Kas väikesed lapsed kartsid talve viha?
5. Mida tegid lapsed õues?
6. Mida nad ütlesid talvetaadile?

Näidis:

Vastused.

1. Talv hakkas

Tegevust näitavad sõnad.

Mida meie koolis teeme.

Mina **loen** luuletust. Sina **kirjutad** harjutust. Tema **joonistab** laeva. Meie **laulame** talvest. Teie **mängite** saalis palliga. Nemad **õmblevad** nukule riideid.

Sõnad: loen, kirjutad, joonistab jne. näitavad tegevust.

Kui tegevus sünnib praegu, siis on sõna **olevikus**.

Mida meie koolis tegime.

Mina **lugesin** luuletust. Sina **kirjutasid** harjutust. Tema **joonistas** laeva. Meie **laulsime** talvest. Teie **mängisite** saalis palliga. Nemad **õmblesid** nukule riideid.

Kui tegevus oli juba varem, siis on sõna **minevikus**.

Harjutus 65.

Kirjuta järgnevast palast kõik tegevust näitavad sõnad, millede lõpus on **b** ja **vad**!

Koondus.

Pioneeridel on koondus. Nad ootavad seda rõõmuga. Koondusel pioneerid laulavad ja mängivad ja neil on seal mõnus. Eriti tahavad nad kuulata jutustusi meie suurtest juhtidest Leninist ja Stalinist. Ka meeldivad neile lood Isamaasõjast, kangelastest ja vapratest pioneeridest.

Huvitavalt jutustab rühmajuhht Moskvast. Ta näitab pilte sellest ilusast linnast. Pioneeridel tuleb igatsus sõita kord Moskvasse ja näha oma silmaga seda ilusat ja suurt linna, meie Nõukogude Liidu pealinna.

Tegevust tähendavad sõnad.

Ootavad, laulavad,

Harjutus 66.

Täienda sõnu puuduvate lõppudega ja kirjuta lõpud värvilise pliatsiga!

Olevik.

Ma	mängi . . . ja laula . . .
Sa	mängi . . . ja laula . . .
Ta	mängi . . . ja laula . . .
Me	mängi . . . ja laula . . .
Te	mängi . . . ja laula . . .
Nad	mängi . . . ja laula . . .

Exhib. only. Tallinn

Minevik.

Ma	mängi . . .	ja laul . . .
Sa	mängi . . .	ja laul . . .
Ta	mängi . . .	ja laul . . .
Me	mängi . . .	ja laul . . .
Te	mängi . . .	ja laul . . .
Nad	mängi . . .	ja laul . . .

Harjutus 67.

Jutus „Leevike“ on tegevust näitavad sõnad olevikus. Kirjuta see jutuke nii, et need sõnad on minevikus! Muudetud sõnad kriipsuta alla!

Leevike.

Pakasel talvel **lendab** leevike maja aknale. Isa **avab** õhuakna ja **võtab** linnukese tuppa. Soojas toas **toibub** linnuke ja **läheb** peagi julgemaks. Ta **korjab** raasukesi, mis lauvalt **langevad**. Lapsed **joodavad** linnukest ja **peavad** teda kalliks.

Viimaks **jõuab** kevad. Isa **avab** akna ja väike külaline **lendab** kuusikusse, **ehitab** sinna pesa ja **laulab** ilusaid viise.

Harjutus 68.

Kirjuta vastupidise tähendusega sõnadest kahe-sõnalisi lauseid! Sõnad vali alt sulgudest!

Vastandid.

I.

Tema õpi b .	Tema laiskleb b .
Tema naera b
Tema küsi b
Tema laidab b
Tema kisab b
Tema leia b
(vastab / vaikib / kaotab / nutab / kiidab)	

II.

Sina viid d .	Sina tood d .
Sina kaotad d
Sina kõnnid d
Sina lähed d
Sina võtad d
Sina rõõmustad d
(annad / leiad / tuled / seisad / kurvastad)	

Harjutus 69.

Kirjuta lühilausestega, mida Anne (Vello) kodus teeb! Tegevust näitava sõna lõpptäht **b** kirjuta värviliselt!

Mida Anne (Vello) kodus teeb.

Anne ärkab**b** kell 7. Anne pese**b**, riietub**b**, söö**b** ja läheb**b** kooli. Pärast kooitunde Anne lõunas**b**. Siis Anne

Harjutus 70.

Kirjuta antud jutuke minevikus! Muudetud sõnad kriipsuta alla!

Aus laps.

Aadu leiab tänavalt ilusa uue noa. Poiss vaatab nuga igast küljest. Ta on seda nuga enne näinud. Aadu teab, et see on Jüri nuga.

Ta paneb noa tasku ja jookseb Jüri koju. Aadu annab noa Jürile. Jüri ema kiidab ausat poissi ja kingib talle suure õuna. Aadu jookseb rõõmsasti koju.

Harjutus 71.

Kirjuta järgnevad laused nii, et „sa“ asemel on „te“! Muudetud lõpud kriipsuta alla!

Sa annad perele süüa.

Sa kraamid tube.

Sa pesed ja nõelud.

Sa õmbled lastele riideid.

Sa puhkad.

Sa loed ajalehte.

Näidis:

Mida te teete kodus.

Te tõusete vara hommikul.

Te keedate süüa.

Harjutus 72.

Kirjuta luuletus „Kooli“ nii, et tegevust näitavad sõnad on minevikus! Muudetud sõnad kriip-suta alla!

Kooli.

Ärkab väike varblane,
pühib silmist une.
Pilvepeidust päikene
naerdes välja tuleb.

Nurka jääb nüüd hobu-kepp,
õue kukk ja kana —
taat, see tubli külasepp,
kooli viib mind täna.

(„Pioneerist“.)

Harjutus 73.

Kirjuta punktjoone asemele sobiv tegevust näitav sõna!

Tegevust näitavad sõnad.

Kolhoosnikud vilja masinatega.
Töölised kive kastidega.
Aednikud lilli kannudega.
Õpilased pallidega.
Sõdurid kuulipildujaist.
Pioneerid suusavõistluse.
Lapsed jääl.

(kandsid / mängisid / lõikasisid / tulistasid / uisutasid / korraldasid / kastsid)

Harjutus 74.

Kirjuta jutustus „Meie tankid“ ja kriipsuta alla tegevust näitavad sõnad!

Meie tankid.

Meie tankid lähevad igasugust teed mööda: poris, lumes, vees. Tankidel on ratastele tõmmatud raudsed roomikud. Tank sillutab ise enesele tee. On auk ees, ronib ta läbi; on teel järsk mägi, ronib tank märke.

Meie tanke juhivad julged mehed, kuulsad tankistid.

Harjutus 75.

Kirjuta lauseid, milles tarvita järgmisi tegevust näitavaid sõnu:

loeb, suusatab, hüppab, uisutab, kirjutab, pühib, annab, mängib, võistleb!

Näidis:

Mida teeb?

Väike pioneer loeb.

Harjutus 76.

Leia sulgudest sobivad tegevust näitavad sõnad ja täida lüngad!

Talvitamine.

I.

Lendurid teele Moskvasse. Papanin
. neid laagrisse jääda. Nad
Moskvasse sõitma. Lennukid mürisema.
Kangelaste elu talvel põhjanabal raske.

II.

Tormid ja tuisud päevad ja ööd läbi.
Telgid lume alla. Neli kangelast
suurt ja tähtsat teaduslikku tööd. Jää
Mehed pidid Krenkel raadio kaudu
Moskvasse. Aurikud tulid ja papaanin-
lased.

(palus / asusid / oli / pidid / hakkasid /
päästsid / tegid / mattusid / pragunes / mölla-
sid / uppuma / teatas)

Harjutus 77.

Kirjuta vabalt lühilauseetega jutuke „Talvel“!

Harjutus 78.

Kirjuta jutuke „Noored kunstnikud“ nii, et tegevust näitavad sõnad on olevikus!

Noored kunstnikud.

Koolijuhataja Andres Kask pidas sageli kolhoosnikuile loenguid. Kord palusid kolhoosnikud pioneere esineda pärast loengut kontserdiga.

Pioneerid asusidki õppima ettekandeid. Saabus kauaoodatud õhtu. Kolhoosnikute ees esines väike laulukoor. Laulud õnnestusid hästi.

Harjutus 79.

Koosta järgnevatest tegevust näitavatest sõnadest laused nii, et antud sõnad on lauses minevikus!

õpime, hüppate, mängib, magate, abistavad, korjab, ostame, raiuvad.

Näidis:

Lauseid.

1. Me õppisime venekeelse luuletuse hästi pähe.
2. Te hüppasite kõrgele.

Harjutus 80.

Lõpeta lühilausetega järgnev jutuke!

Pioneer abistas vanakest.

Pioneerid on sõbralikud ja abivalmis. Kord nägi pioneer vanakest, kes kandis rasket korvi.

Harjutus 81.

Kirjuta järgnevad käsud ja juhised tänaval liiklemise kohta! Kirjuta veel juhiseid!

Käsked ja juhiseid tänaval liiklemiseks.

Ära kelguta sõiduteel!

Üle tänava minnes vaata enne vasakule ja siis paremale!

Ära hüppa liikuvale trammile ega ka liikuvalt trammilt maha!

Harjutus 82.

Koosta küsimused järgmistele lausetele! Sõna, mille asemele tuleb küsimus, on trükitud jämendatult. Küsimused leiad alt sulgudest.

1. **Isa** tuli koju.
2. Õde ja vend läksid **linna**.
3. **Linnas** on laiad tänavad ja suured majad.
4. Õde ostis kauplusest **saia** ja **leiba**.
5. Õde sõitis linnast **autoga** koju.
6. Vend sõitis **rongiga** maale.
7. Ta läks **suure külani**.
8. **Külas** oli ilus uus koolimaja.
9. Koolimaja ümber kasvasid **tammed**.
10. Õpilased istutasid peenraile **lilli**.

(kuhu / kes / mida / millega / kus / milleni / mis)

Küsimusi.

1. **Kes** tuli koju?
2.

Harjutus 83.

Kirjuta järgmine palake nii, et tegevust näitavad sõnad on olevikus! Muudetud sõnad kriipsuta alla!

Metsa istutamas.

Õpilased läksid metsa istutama. Metsavaht andis neile puutaimi. Lapsed töötasid hoolega. Mõned laulsid töö juures. Aeg möödus kiiresti. Saabus õhtu. Metsavaht tänas lapsi abi eest. Rõõmsalt ruttasid lapsed koju.

Harjutus 84.

Kirjuta lauseid, kus esinevad järgmised tegevust näitavad sõnad: ootan / vaatan / lähen / toon / tuleb / võtan / hüüan / jooksen / hüppan / leian / kukun / mängin / naeran / nutan / ruttan!

Alusta nii:

Õues.

Ootan ema. Ma vaatan aknast välja.

Omadussõnad.

Punane (missugune?) lipp.

Väike (missugune?) poiss.

Raske (missugune?) tank.

Hoolas (missugune?) tööline.

Osav (missugune?) uisutaja.

Valged (missugused?) lumehelbed.

Uued (missugused?) suusad.

Sõnad: punane, väike, raske, hoolas, osav jne. vastavad küsimustele: missugune? missugused? Need näitavad omadust. Neid sõnu nimetatakse **omadussõnadeks**.

Harjutus 85.

Kirjuta punktjoone asemele sobivad omadussõnad ja kriipsuta need alla! Sõnad leiad alt sulgudest.

Omadussõnad.

- kauss on riivilil.
- lill on ilus.
- vihik on laual.
- linnud nokivad teri.
- metsatöölised tulid koju.
- kelgutajad sõitsid mäest alla.
- pioneer abistas sõdureid.
- lapsed mängisid lumesõda.

(suur / sinine / puhas / väikesed / tublid / julged / vapper / lõbusad)

Harjutus 86.

Kirjuta punktjoone asemele sobivad omadussõnad (peast)!

Omadussõnu.

1. Lumi on
2. Pioneeri kaelarätt on
3. Tint on
4. Rohi on
5. Tänav on
6. Maja on
7. Raamat on
8. Pilt on
9. Õpilane on
10. Tahvel on

Harjutus 87.

Kirjuta järgnev jutuke! Lüngad täida omadussõnadega! Sõnad leiad alt sulgudest.

Arg jänes.

I.

Tee ääres kasvas õunapuu. Selle all magas jänes. tuul kõigutas õunapuu oksid. Äkki kukkus üks õun maha. jänes ehmatas ja pistis jooksma. Ta jooksis metsa poole.

II.

Metsas kasvasid pohlaid ja seened. jänes jooksis ikka edasi. Viimaks ta jõudis ilusa kuuse alla. Siia jäi jänes puhkama. Ise mõtles: „Küll on õnn, et nii vaevaga pääsesin koera käest.“

(ilus / hall / vali / suur / väike / suure / punased / pruunid / arg / roheline / kerge / kurja)

Harjutus 88.

Kirjuta sobivaid omadussõnu igasse järgnevasse lausesse!

Omadussõnu.

- Õun on
Maasikas on
Jõhvikas on
Võilill on
Kuusk on

Harjutus 89.

Kirjuta järgnevad laused! Omadussõnade järele pane sulgudesse õige küsimus! Küsimused leiad alt sulgudest.

1. Noor aednik istutas õunapuud.
2. Olev ei leidnud oma ilusat nuga.
3. Pisike Pilleke läks metsa marjule.
4. Valge tall sõi karjamaal rohtu.
5. Anne joonistas ilusa pildi.
6. Ema ostis Antsule suure palli.
7. Ivo oli hoolas poiss.
8. Vali tuul puhub.
9. Punane lill õitseb aias.
10. Taivol on täna uued saapad jalas.
(missugune? missuguse? missugust? missugused?)

Näidis:

Omadussõna küsimusi.

1. Noor (missugune?) aednik istutas õunapuud.

Harjutus 90.

Kirjuta järgnevas jutukeses iga sõna järele, millel on joon all, küsimus! Sobivad küsimused leiad pala lõpus sulgudest.

Taat ja rebane.

I.

Kord oli rebasel kange nälg. Ta luusis metsas ringi. Äkki kuulis reekriginat. Hiilis vaatama ja nägi: taat sõidab kalakoormaga. Rebasel hea nõu kallis. Ta jooksis läbi lumise metsa taadist hulga maad ette, heitis siruli teele ja teeskles surnut.

II.

Taat sõitis, sõitis. Äkki hobune jäi seisma. Taat nägi teel surnud rebast, võttis sabast kinni ja tõstis kavala looma reele. Ise mõtles: „Sellest saab eide kasukale ilusa krae.“

Ronis siis taatki reele ja sõit läks edasi.

III.

Rebane aga pildus kõik kalad teele. Pärast hüppas ka ise reelt ja kadus metsa. Hiljem ta kogus kalad kokku. Sõi nii, et kõht valutas.

Taat jõudis koju, läks tuppa ja hüüdis eidele: „Tõin su kasukale uhke krae. Mine vaata, kala-koorma otsas!“

Eit läks, aga reel polnud ei kalu ega kraed.
(missugune? kus? mis tegi? millega? missuguse?
kuhu? kes? keda? kust? kellele? mida?)

Lapsed vaidlemas.

Ants ütleb: „Mul on ilus nuga.“

Jüri ütleb: „Mul on ilusam kui sul.“

Avo ütleb: „Ah, mis te vaidlete! Minu nuga
on kõige ilusam.“

Elle ütleb: „Minul on kodus suur ja uhke
nukk.“

Helve ütleb: „Minul on suurem ja uhkem nukk
kui sinul.“

Malle ütleb: „Minu nukk on kõige suurem ja
kõige uhkem.“

Allakriipsutatud omadussõnad tähendavad
siin ka võrdlust.

Me saame siin igal pool küsida: missugune?

Harjutus 91.

Järgnevas väikeses jutukeses „Olen kui jänes“
on palju omadussõnu. Kirjuta see jutuke ja tõmba
omadussõnadele joon alla!

Olen kui jänes.

Kord rebane seletas jänesele: „Mina olen ju
ise ka peaaegu jänes. Ainult keha on suurem ja

saba uhkem. Välimus on mul toredam, aru tai-
bukam ja hammas teravam. Ka küüned on kõve-
mad ja jõud tugevam. See on ju ka õige, et ma
jäneseid süön, aga muidu olen peaaegu nagu
jänes.“

Harjutus 92.

Täida lüngad omadussõnadega! Sõnad vali alt
sulgudest!

Väike abiline.

I.

Vanaema tuli kolhoosi puuvilja-aiast.
Tal oli peas rüüt ja ees põll.
Õues mängis ta tütretütar Tipa
nukuga. Vanaema hakkas talitama. Teda abis-
tas Tipa.

(puhas, suurest, sinine, virk, väike)

Harjutus 93.

Väike abiline.

II.

Niikaua, kui vanaema keetis putru
viis Tipa tibudele süüa.

Siis jootis ta kitsetalle. Varsti oli
kõik korras ja vanaema tõttas jälle kol-
hoosiaeda, kus ootas teda töö.

(helekollastele, maitsvat, tubli, valget, huvi-
tav)

Harjutus 94.

Kirjuta palast „Väike abiline“ esimene lõik olevikus! Muudetud sõnad kriipsuta alla!

Väike abiline.

Vanaema tuleb suurest kolhoosi puuvilja-aiast.

Harjutus 95.

Kirjuta järgnevas jutukeses tegevust näitavad sõnad olevikus, muudetud sõnad kriipsuta alla!

Tugevam surmast.

Tulin jahilt ja astusin mööda puiesteed kodu poole. Mu ees jooksis koer. Koer leidis noore udusulis varblase, kes oli kukkunud pesast.

Koer seisatas linnukese juures. Äkki lendas vana varblane puu otsast ja kargas mitu korda vastu koera hambulist lõuga. Ta tahtis päästa oma poega.

Mu koer taganes.

Liitsõna.

Loe järgnevad laused:

Väike küla asus mere kaldal.	Rannaküla lapsed mängisid mere ääres.
Mees püüdis kalu.	Kalamees hüppas loot-sikusse.
Kalurid sõitsid paa-diga merele päästma uppujat.	Päästepaadid lasti vette.
Jää on libe.	Jäätükk murdus.

Liitsõna koosneb kahest (mõnikord ka rohkemast) sõnast.

Harjutus 96.

Kirjuta järgnev palake ja tõmba liitsõnadele joon alla!

Tulekahju laeval.

I.

Merel tõttas auru|laev. Sadam oli juba lähedal. Laeval sõitis hulk reisijaid. Ülal rooli juures asus tüüri|mees.

Laeval puhkes tule|kahju. Tule|kahju polnud õige|aegselt märgatud. Tuli oli juba haaranud kogu laeva|ruumi.

II.

Laev juhiti kalda poole. Tuli muutus aina tugevamaks. Raske oli tüürimehel pidada rooli. Madrused seadsid korkrõngad ja päästevööd valmis.

Rand lähenes. Naised ja lapsed asusid pääste-paatidesse. Kaldalt tulid appi rannaelanikud oma paatidega. Kõik päästeti.

Harjutus 97.

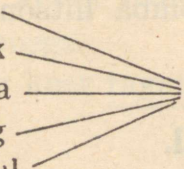
Kirjuta lugemispalast liitsõnu! Pealkirjaks:

Liitsõnu.

Harjutus 98.

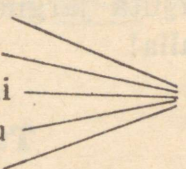
Koosta liitsõnu!

puu
lukk
kella
king
sadul

sepp

raud
kivi
kõnni
sõidu
jalg

tee

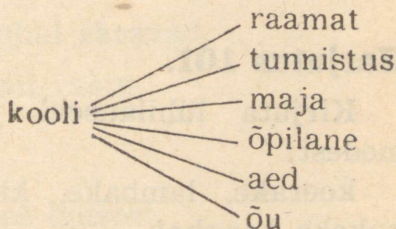
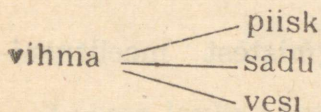
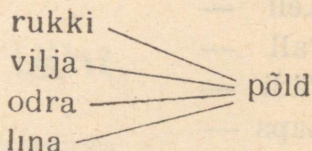
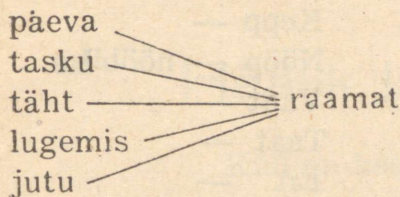
Alusta nii:

Liitsõnu.

Puusepp,

Harjutus 99.

Koosta liitsõnu!

Liitsõnu.

Päevaraamat,

Harjutus 100.

Kirjuta meelitusnimesid!

Meelitusnimesid.

I.

Ema — emake.
Õde — õeke.
Isa —
Lill

II.

Vend — vennake.
Lind —
Känd —
Nukk — nukuke.

Kass —
Koer —
Muna —
Kell —
Pall —
Tädi —
Laps —
Jänes —

Käpp —
Sukk —
Tikk —
Kepp —
Nööp — nööbike.
Vaat —
Taat —
Eit —
Hunt —

Harjutus 101.

Kirjuta lühilauseid järgmistest meelitusnimedest:

koerake, lambake, kitseke, talleke, kanake, kukeke, haneke!

Alusta nii:

Lauseid.

Minu **koerake** on mulle armas. **Lambake** sööb karjamaal rohtu.

Häälik ja täht.

Küll on kena kelguga
hangest alla lasta!
Kaugel luhal säravad
jää ja lumi vastu.

Loeme laulu kooris.

Loenda sõnad esimeses lauses!

Loenda tähed sõnades! Kirjuta nii:

Küll — . . . tähte.

On — . . . tähte.

Häädame sõna „küll“ aeglaselt. Häädame tähed eraldatult: k ü l. Mitu häälikut kuuleme esimeses sõnas?

Esimeses sõnas kuuleme 3 häälikut. Hääliku I kirjutame kahekordselt II, s. o. kahe tähega.

Teises sõnas on kaks häälikut: o n. Seame tähed ümberpöördult: n — o.

Leia kuues sõna laulukese esimeses lauses!

Kuues sõna on

Esimene täht on a

Teine „ „ 1

Kolmas „ „ 1

Neljas „ „ a

Loe ülalt alla! Loe alt,üles!

Sõnas „alla“ on 4 tähte.

Sõnas „alla“ on 3 häälikut. Häälik **I** on pikk ja kirjutatakse kahekordselt **II**.

Leia teises lauses neljas sõna!

Selles sõnas on 3 tähte: j ä ä.

Häälik ä on pikk ja selle kirjutame kahekordse tähega **ää**.

Häälikuid me hääldame ja kuuleme.

Tähti me kirjutame ja näeme.

Täht on hääliku märk kirjas või trükis.

Tähestik.

Tähed õiges järjekorras on — **tähestik**.
Tähed on suured ja väikesed.

A a, B b, D d, E e, G g, H h, I i, J j, K k,
L l, M m, N n, O o, P p, R r, S s, T t, U u, V v,
Õ õ, Ä ä, Ö ö, Ü ü.

Mitu tähte on eesti keele tähestikus?

Suured tähed.

Harjutus 102.

Loe lugemikust „Alati valmis“ 1. osast „Häire öösel laagris“ pool lehekülge ja vaatle, kus on suur algustäht!

1. Missuguse algustähega kirjutame jutustuses esimese sõna?
2. Missuguse tähega algame lauset?
3. Missuguse algustähega kirjutame pärisnimed?

1. Pärisnimed kirjutame suure algustähega.
2. Lause algab suure tähega.
3. Pealkirja kirjutame suure algustähega.

Harjutus 103.

Koosta meie klassi õpilaste nimestik perekonnanimede järgi tähestiku järjekorras!

Täishäälik ja kaashäälik.

Harjutus 104.

Oli öine valvekord. Valvur nägi küla kohal nörka tulekuma.

Kirjuta välja jämendatud tähed niisuguses järjekorras: a e i o u õ ä ö ü. Ühesugused tähed kirjuta kõrvuti! Iga täht kirjuta eri reale!

Täishäälikud.

a, a,

e,

a, e, i, o, u, õ, ä, ö, ü on **täishäälikud**.
Eesti keeles on 9 täishäälikut.

Harjutus 105.

Kirjuta järgmised laused ja kriipsuta alla täishäälikud!

Kahjutuli.

Lagi põles pragisedes. Ülalt langes alla tule-torte, mis põletasid tuletõrjuja nägu ja käsi. Ta kahmas lapse sülle ja tormas välja.

Harjutus 106.

Täida lüngad allpool antud tähtedega!

Öö oli —ime. —änaval —äisid —aksa —alvu-
rid. Ühe —aja —uurest —eise —uurde —iilides
—õudis —oiss —inna äärde. Poiss oli —artisan.

(p, T, k, s, v, m, j, t, h, j, p, l, p)

Harjutus 107.

Täida lüngad allpool antud tähtedega!

Ka—uri—ürin tu—i lähe—ale. Nõukogude
a—ee oli ta—asi jõud—ud. Vae—ane taan-
—us. Igaü—s ru—as ko—u. Kõik li—a-
ela—ikud olid röö—ad.

(h, m, l, d, rm, g, n, nl, d, k, tt, j, nn, ms)

Harjutus 108.

Kirjuta välja jämendatud tähed!

Pioneer.

Pioneer õpib hästi. Ta täidab hoolsasti ja täpselt õpetaja poolt antud ülesanded. Pioneer teab, et kodumaa vajab haritud inimesi, seepärast püüab ta pidevalt oma teadmisi avardada. Raamatud on tema parimad sõbrad. Pioneer täidab laitmatult õpilasreegleid.

Näidis: P, n, r, p, b,

Väljakirjutatud tähed on **kaashäälikud.**

Harjutus 109.

Kriipsuta alla kaashäälikud!

Haavatu.

Poiss vaatas õues ringi. Ta kuulis kedagi oigavat ja avas värava. Tänaval lamas aia ääres haavatud sõdur. Poiss jooksis haavatu juurde.

Eesti keeles on 14 kaashäälikut.

Nende nimed on:

b — be	k — ka	r — er
d — de	l — el	s — es
g — ge	m — em	t — te
h — ha	n — en	v — ve
j — jot	p — pe	

Harjutus 110.

Koosta järgnevas tabelis antud kaas- ja täishäälikutest sõnu!

Kaashäälikud

Täishäälikud

1.	K h r m r s b	a u ü i e
2.	T nk t rm s d s	a o a e a i
3.	S d r d h ts d gr n t	õ u i ei i a aa e

Näidis: Kahur müriseb.

Pikk täishäälik.

Harjutus 111.

Kirjuta välja allakriipsutatud täishäälikud!

Hunt ja kass.

Hunt jooksis metsast külasse. See pole hundi viis külasse võõrsile joosta. Ta teeb vahel jalutuskäike sinna, kuid mitte oodatud külalisena, vaid kui varas ja röövel, et murda koduloomi.

Täna tahtis ta päästa oma nahka koerte ja jahimeeste eest. Tal oli nõu pöörduda kuhugi õue, aga kõik väravad olid kinni. Keegi ei tahtnud hunti päästa.

N ä i d i s: oo, ee, ii,

Neid häälikuid hääldame sõnas pikalt.

Need on pikad täishäälikud.

Harjutus 112.

Täida lüngad sulgudes toodud pikkade täishäälikutega (ühes lauses üks ja sama täishäälik)!

1. J—n h—ras h—mri. (aa)
 2. M—li k—ras t—lt kõrvale. (ee)
 3. M—li õmbles s—dn—diga. (ii)
 4. Olle —tab s—ja k—ki. (oo)
 5. —ve sai —e k—e. (uu)
 6. Muri p—nutab p—sas. (õõ)
 7. Ära j— j—le istuma! (ää)
 8. Pane v— v—le ja mine t—le! (öö)
 9. Ülle p—dis m—ri alt k—liku. (üü)
- (küülik — kodujänes)

Harjutus 113.

Kirjuta sõnu pika täishäälikuga!

Pikk täishäälik.

Jooksis, see, viis,

Pikk täishäälik kirjutatakse **kahekordse** tähega.

Kaksiktäishäälik.

Harjutus 114.

Kirjuta välja allakriipsutatud tähed!

Heinamaal.

Päike paistis otse pea kohal. Jõe ääres heinamaal võeti loogu. Laine ja Aili jäid kaldale seisatama. „Kui oleks aega, võiks minna suplema,“ ütles Laine, „vesi on väga soe.“ — „Praegu küll pole aega,“ vastas Aili. „Ma tean, et pole aega, sest võib tulla äikest veel enne lõunat,“ ütles Laine.

Peale lõunat, kui teised heinalised puhkasid, suplesid Aili ja Laine jões.

Allakriipsutatud täishäälikud on **kaksiktäishäälikud**.

Kaksiktäishäälikud.

ei, äi, ai,

Kaksiktäishäälikutes kirjutatakse kumbki täht ühekordselt.

Harjutus 115.

Täida lüngad! Vali sobiv sõna all antud sõnadest!

Mäidu ja Miku.

1. Poisid vara kooli.
 2. Mäidul oli pall taskus.
 3. Pallimäng meeldis väga.
 4. Poisid ei õpetajale sõnagi, et aken läks katki.
 5. Miku enesega.
 6. Ta kartis, aga tema võitis.
 7. Ka sai oma argusest võitu.
- (Mäidu / võitles / väike / lausunud / jõudsid / ausus / poistele)

Harjutus 116.

Leia lugemikust sõnu pikkade ja kaksiktäishäälikutega! Need kriipsuta alla (või tee värvilised)!

Alusta nii:

Pikad täishäälikud.	Kaksiktäishäälikud.
----------------------------	----------------------------

Silp ja silbitamine.

Harjutus 117.

Loe Aadu ja Juku sõnad osade (silpide) kaupa!

Jõe ääres.

Aadu ja Juku olid teine teiselpool jõge. Aadu hüüdis Jukule: „Juku! Lähme täna lõunaajal jõkke ujuma!“ Juku ei saanud aru ja vastas: „Mis sa räägid? Kõnele valjemini!“ Aadu ei saanud Jukust aru. Ta mõtles veidi ja hääldas siis sõnu väikeste osade kaupa: „Ju-ku! Läh-me tä-na lõu-na-a-jal jõk-ke u-ju-ma!“ Nüüd sai Juku Aadu sõnadest selgesti aru ja vastas: „Jah, tu-len! Oo-ta mind kel-la poo-le ka-he a-jal jõe ää-res!“

Silpi hääldame ühe hingetõukega.

Harjutus 118.

Lugege (laulge) kooris „Ketramas“!

Ketramas.

Vee re, vär ten, vu ri na ga,
ket ra, vokk, nüüd kii ru ga.
Ket ra häs ti ker gelt a ga,
hoo gu sul le an nan ma.

Tu leb õu est tup pa e ma,
lei ab värt na vee re mas.
Küll siis ko he ai mab te ma,
kel lest a bi kas va mas.

Küll siis vars ti ket ra ja le
i sa vo ki os tab ka.
Koon la an nab e ma tal le
kau niks lõn gaks ked ra ta.

Harjutus 119.

Kirjuta luuletus „Ketramas“ vihikusse ja eralda silbid püstkriipsuga!

N ä i d i s: Vee|re, vär|ten, vu|ri|na|ga,

Alusta nii:

Sõnade silbitamine.

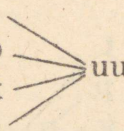
Ketramas.

Ühesilbilised sõnad.

Harjutus 120.

Kirjuta ühesilbilisi sõnu!

1. l
p
k
s

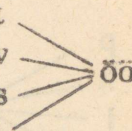
uu

2. k
t
l
s

ee

3. t
v
s
l

öö

Pikk täishäälik ühesilbilise sõna lõpus.

Maa haljendab. **Tee** on porine. **Vii** emale lilli! **Too** ka minule mõni õieke! **Puu** kasvab aia ääres. „**Nöö**,“ hüüdis isa Kõrvile, „ära jää seisma!“ **Töö** sai valmis. **Müü** mulle lilli!

Harjutus 121.

Aseta sõna lõppu puuduv pikk täishäälik!
Need leiad altpoolt.

Pikk täishäälik sõna lõpus.

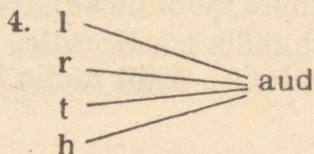
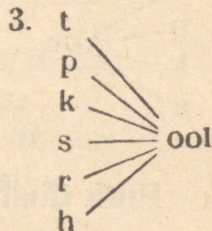
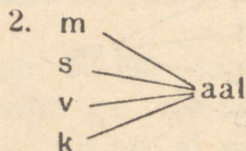
1. S— — poiss ei s— — ülesandest aru.
2. J— — seisma, Kalevite kange rahvas!
3. P— — murdus keskelt pooleks.
4. S— — polnud tõesti minu s— —!
5. V— — asjad kappi!

1. ee, aa; 2. ää; 3. uu; 4. ee, üü; 5. ii.

Harjutus 122.

Kirjuta ühesilbilisi sõnu!

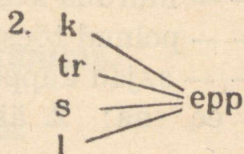
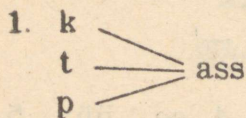
Ühesilbilisi sõnu.

Harjutus 123.

Kirjuta ühesilbilisi sõnu!

Ühesilbilisi sõnu.

Harjutus 124.

Täienda laused all toodud ühesilbiliste sõnadega! Need kriipsuta alla!

1. pandi uksele ette.
2. ripub nööri.
3. ei seisa hästi jalas.
4. teeb halva kirja.
5. seisab kuudi ees.

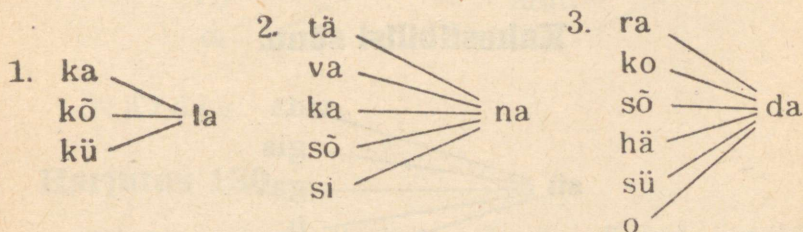
(halb sulg / suur koer / uus lukk / pikk king / must sukk)

Kahesilbilised sõnad.

Harjutus 125.

Kirjuta kahesilbilisi sõnu! Lahuta silbid sidekriipsuga!

Kahesilbilisi sõnu.

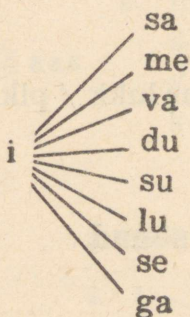
Näidis: ka-la, . . .

Harjutus 126.

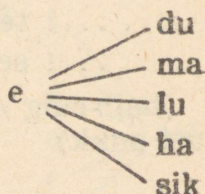
Kirjuta kahesilbilisi sõnu! Esimene silp on ühetäheline. Lahuta see sõnast püstkriipsuga!

Kahesilbilisi sõnu.

1.

2.

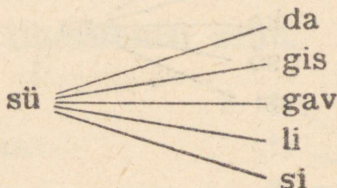

Näidis: I|sa, i|me,

Harjutus 127.

Kirjuta kahesilbilisi sõnu! Silbid lahuta sidekriipsuga!

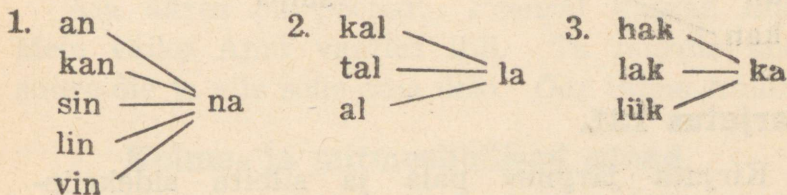
Kahesilbilisi sõnu.

Harjutus 128.

Kirjuta kahesilbilisi sõnu! Eralda silbid sidekriipsuga!

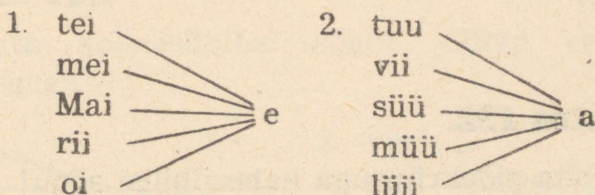
Kahesilbilisi sõnu.

Harjutus 129.

Kirjuta kahesilbilisi sõnu! Viimane silp on ühetäheline. Eralda see sõnast püstkriipsuga!

Kahesilbilisi sõnu.

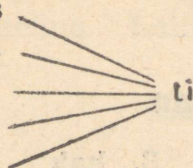
Näidis: tei|e, . . .

Harjutus 130.

Kirjuta kahesilbilisi sõnu! Silbid eralda sidekriipsuga!

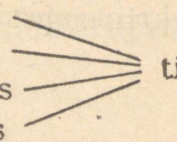
Kahesilbilisi sõnu.

1. häs
käs
las
an
kan

ti

2. vars
sups
kraps
sulps

ti

Harjutus 131.

Kirjuta järgnev pala ja silbita sidekriipsuga!

Kodus.

Voo-di sei-sab sei-na ää-res. Hai-ge Vir-ve la-mab voo-dis. Väi-ke Vel-lo män-gib voo-di kõr-val vai-bal.

Harjutus 132.

Silbita sidekriipsuga kahesilbilisi sõnu!

Tiina.

Väike Tiina läheb kooli. Tänav on libe. Auto sõidab mööda teed. Tiina ootab, kuni auto möödub.

Harjutus 133.

Silbita sõnad järgnevas palakeses! Ühe-
täheline silp eralda püstkriipsuga!

Anni.

Aia ääres oli peenar. Peenral kasvas lilli.
Meie väike Anni vaatles lilli. Ta murdis ühe
suure õie ja viis selle oma õele. Õde tänas Annit.

Kolme- ja mitmesilbilised sõnad.

Varb-la-ne, pi-si-ke lin-nu-ke, no-kit-seb tä-
na-val te-ri. Poi-si-ke-sed ko-gu-ne-sid va-re-
me-tes-se ja män-gi-sid siin hu-vi-ta-vaid sõ-ja-
män-ge.

Kolmesilbilised sõnad.

Harjutus 134.

Kirjuta kolmesilbilisi sõnu! Silbid eralda
sidekriipsuga!

1. ve
ke
tõ

si-ne

2. varb
mul
kol
vil

la-ne

3. kal
tal
pil

la ma
ta
tud

Harjutus 135.

Silbita sõnad järgnevas palas! Ühetäheline silp eralda püstkriipsuga!

Ülane.

Oja ääres tihnikus kasvas palju kollaseid üla-seid. Lapsed korjasid neid, sidusid kimpudesse ja müüsid nad pidulistele. Omateenitud raha eest ostsid lapsed emale sünnipäevaks ilusa kirju pea-rätiku.

Harjutus 136.

Koosta tabelis toodud silpidest sõnu!

Silpidest sõnu.

1.	Öö- lab	lau- bik		
2.	tõt- li	koo- no	Väi- tas	
3.	Ka- nes	suu- na	mu- re	mu- na

Harjutus 137.

Kirjuta puuduv silp!

Noorte laul.

O— kätes tu—vikku,
ko— saa— hoi—me.
Mu—hal— mine—kust
val—se viib noor— tee.
Sü— kinni ko— mul—,
ra— hele päik— kullast,
silmis sä—lemas ind,
ehi—me, ko—, sind.

Harjutus 138.

Kirjuta puuduv silp!

Talviseid töid kolhoosis.

I.

Tal— on kolhoo— pal— tööd: vaja vil—
peks—, ma—naid, atru, äkkeid ja vank—
paran—da. Vaja ke—diseks külviks val—tuda,
viljasee— pu—tada.

II.

Terveks tal— vaja puid val—tada. Va—
ehi—palke saa—da ja neid met— väl— ve—da.
Ke—deks peab kõik val— ole—, et töös mitte
ta—tust ei tuleks.

Sõnade poolitamine.

teisele reale viimise puhul.

1. Ühesilbilist sõna ei poolitata.

Näidis: Kepp on maas. Laud on lai.

2. Ühetähelist silpi ei lahutata sõnast.

Näidis: Mei/e e/ma os-tis uu/e luu/a.

3. Kahe- ja enamasilbilisi sõnu poolitame silpide järgi.

Näidis: Ka-na mu-nes ne-li mu-na. Ee-di an-dis va-nai/sa-le hu-vi-ta-va raa-ma-tu.

Harjutus 139.

Kuidas poolitad sõnu, kui on tarvis viia teisele reale:

matemaatika, eesti keel, laulmine, tööõpetus, kehaline kasvatus, joonistamine, kirjatehnika?

(Kui võimalik, poolita mitmeti.)

Sõnade poolitamine üleviimisel.

Näidis:

Mate-
maatika
ees-
ti keel

Matemaa-
tika

.....
.....

Poolitamisel peavad pikk täishäälik ja kaksiktäishäälik jääma kokku.

Näidis: Mei-le too-di uu-si raa-ma-tuid.
Koo-li-ma-ja õu-es kas-vab saa-ri ja vaht-raid.

Harjutus 140.

Poolita järgnevas palas sõnad sidekriipsuga!
Sõnad, mida ei saa poolitada, jäta terveks!

Pääsukeste lahkumine.

Pääsukesed kogunevad parvedesse ja teevad lennuharjutusi. Seda teevad nad mitu päeva järgemööda. Ühel ilusal hommikul tõusevad nad katuselt lendu, keerutavad veel mõne korra õhus ringi, vidistavad hüvastijätuks ja rändavad siis lõuna poole.

Sõnade lühendamist.

Meie klassi uksele on silt: II kl. See tähendab: teine klass.

Sõna „klass“ kirjutatakse lühendatult „kl.“.

Meie klassijuhatajaks on õpetaja Veersalu. Seltsimees Veersalu õpetab meile eesti keelt. (Õp. Veersalu, sm. Veersalu.)

Vaatle lühendeid!

kl. — klass

õp. — õpetaja

sm. — seltsimees

a. — aasta

aadr. — aadress

nr. — number

lk. — lehekülj

pk. — postkast

min. — minut

t. — tund; tänav

rbl. — rubla

kop. — kopikas

jne. — ja nii edasi
jt. — ja teisi
jm. — ja muud
näit. — näiteks

Samu lühendeid tarvitatakse ka mõnes teises käändes, näit.: aastal, aastat, minutit, kopikat jne.

ENSV — Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik

NSVL — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit

Harjutus 141.

Kirjuta sulgudes seisvate sõnade asemele lühendid!

Lühendeid.

Raamat maksab 2 (rubla) 50 (kopikat).
Vaateaknal on raamatuid, pilte, kirjutustarbeid (ja muud). Aia (tänavas), maja (number) 12.

Nädalapäevade lühendid.

Pühap. — pühapäev

esmasp. — esmaspäev

teisip. — teisipäev

kolmap. — kolmapäev

neljap. — neljapäev

reede (ei saa lühendada) — reede

laup. — laupäev

Kuude lühendid.

Jaan. — jaanuar
veebr. — veebruar
märts (ei saa lühendada) — märts
apr. — aprill
mai (ei saa lühendada) — mai
juuni (ei saa lühendada) — juuni
juuli (ei saa lühendada) — juuli
aug. — august
sept. — september
okt. — oktoober
nov. — november
dets. — detsember

Samu lühendeid tarvitatakse ka mõnes teises käändes, näit.: pühapäeval, jaanuaril, detsembril jne.

Harjutus 142.

Kirjuta sulgudes seisvate sõnade asemele lühendid!

Lühendeid.

(Esmaspäeval) ja (teisipäeval) on meil laulmise tund. (Teisipäeval) ja reedel on joonistamine. (Kolmapäeval) ja (laupäeval) on tööõpetus. (Pühapäev) on vaba päev.

Harjutus 143.

Kirjuta allakriipsutatud sõnade asemele lühendid!

Poes.

Andu käis poes. Ta tõi leiba, piima ja suhkrut. Leib maksis 10 rubla 90 kopikat, piim maksis 3 rubla 70 kopikat ja suhkur maksis 13 rubla 50 kopikat. Andu sai 30 rublast tagasi 1 rubla 90 kopikat.

Harjutus 144.

Kirjuta allakriipsutatud lühendi asemele terve sõna!

Andu töötab koolis.

Andu on II kl. Esmasp. on tal neli tundi. Õp. sm. Rebane andis eesti keele tunnis lugeda pala 1. osa ja kirjutada harjutuse nr. 42. Andul kulus tööks aega 25 min.

Eesnimede lühendid.

Näiteid:

Mall Mägi — M. Mägi.

Ilmar Voore — I. Voore.

Juhan Tamm — J. Tamm.

Harjutus 145.

Kirjuta oma klassi õpilaste nimestik lühendatud eesnimedega! (Alga esimesest pingist!)

Pealkiri:

Meie klassi õpilased.

Kuupäevade kirjutamine.

Mall on sündinud 31. juulil 1941. aastal. 1. septembril 1948. aastal ta tuli kooli esimesse klassi. 19. mail 1949. aastal lõpetas Mall esimese klassi. Nüüd on ta teise klassi õpilane.

Harjutus 146.

Kirjuta eelnev pala ja tarvita lühendeid järgmiste sõnade asemel: september, aasta, klass!

Kuupäevi võime kirjutada ka nii:

Mall tuli kooli 1. 9. 1948. Mall sündis 31. 7. 1941.

Harjutus 147.

Kirjuta järgnevad laused ja tarvita lühendeid:

Lühendite tarvitamine.

Vladimir Iljitš Lenin sündis 22. aprillil 1870. aastal ja suri 21. jaanuaril 1924. aastal.

Seltsimees Stalin sündis 21. detsembril 1879. aastal.

Nõukogude armee vabastas Tallinna 22. septembril 1944. aastal.

Töötav rahvas kukutas Eesti kodanliku valitsuse 21. juunil 1940. aastal.

Harjutus 148.

Kirjuta järgnevates lausetes kuunimed sõnadena!

Kuupäevad.

Nõukogude armee päev on 23. 2.

Võidupüha on 9. 5.

Kevad algab 21. 3.

Täna on (vastav kuupäev).

Harjutus 149.

Kirjuta lugemikust välja sõnu, mis algavad tähtedega **k, p, t**.

B, d, g sõna algul.

Näiteid: Isa on büroos.

Meie üleriided on garderoobis.

Tädi kinkis mulle doominomängu.

Direktor tuli klassi.

Eestikeelsetes sõnades me ei kirjuta **b, d, g** sõna algul.

Võõrsõnades esineb **b, d, g** ka sõna algul.

Harjutus 150.

Häällda hoolikalt ja kirjuta:

Lühike täishäälik, Pikk täishäälik,
kahekordne kaashäälik, ühekordne kaashäälik.

Sepp parandab atra. **Seep** on riiulil.

Kell on seinal. **Keel** on suus.

Kott on tühi. **Koot** ¹⁾ on seinä najal.

Kass püüab hiiri. **Kaas** on katki.

Lukk on ukse ees. **Luuk** avati.

Konn krooksub. Koera **koon** ²⁾ on külm.

1) pint e. vart. 2) koera nina.

Harjutus 151.

Kirjuta sõna lõppu **ll** või **l**!

Kas **l** või **ll**?

ke—

kee—

ku—

kuu—

hu—

huu—

to—

too—

Harjutus 152.

Kirjuta puuduvad tähed **l** või **ll**!

Kas l või ll?

Ke— on seinal. Ku— viis meie valge tibu.
Kuu— tabas vaenlast. Huu— on haige. Too— on
laua ees. To— on mõõt. Eesti kee— on minu
emakee—.

Harjutus 153.

Kirjuta sõna lõppu **ss** või **s**!

Kas s või ss?

la—

laa—

to—

too—

lo—

loo—

pa—

paa—

Harjutus 154.

Kas s või ss?

Ka— hüppas lauale. Laual on tühi ta—.
La— on väike vaat. Raamatule pandi uus kaa—.
Laa— on suur mets.

Harjutus 155.

Kas **p** või **pp**?

se—

see—

to—

too—

ke—

kee—

va—

vaa—

Harjutus 156.

P või **pp**?

Nõukogude va— — ripub seinal. Se— — töötab sepikojas. Too— on mõõt. Ke— — on nurgas. Vaa— on pragunenud. Augu ette pandi to— —. See— vahutab hästi. Kee— on käisteta mantel.

Harjutus 157.

Kas **k** või **kk**?

ko—

koo—

pi—

pii—

lu—

luu—

ha—

haa—

Harjutus 158.

Kas **k** või **kk**?

Koo— maitseb hästi. Sõduril on pi— — pii—. Ko— — valmistab sööki. Luu— on lahti. Lu— — on rikkis. Haa— on kõver. Ha— — tegi pesa varemeisse.

Harjutus 159.

Kas t või tt?

ru—

ruu—

ju—

juu—

nu—

nuu—

ko—

koo—

Harjutus 160.

Kas t või tt?

Raamatus on huvitav ju— —. Tühi ko— — ei seisa püsti. Akna ruu— läks katki. Meil on tööga suur ru— —. Lapse nu— — vaikis äkki. Koo— pandi seina najale püsti.

Ühe- ja kahekordne kaashäälik sõna lõpus.

I.

Kellel on aega?
Minul pole aega.
Kas **sinul** on nuga?
Temal vist on nuga.
Sellel poisil on pall.
Tollel lapsel kadus raha.

II.

Lühendatud sõnad.

Kel on aega?
Mul pole aega.
Kas **sul** on nuga?
Tal vist on nuga.
Sel poisil on pall.
Tol lapsel kadus raha.

Harjutus 161.

Kirjuta **kellel, sellel, sinul, minul, temal, tolel** asemele lühendatud sõnad **kel, sel, sul, mul, tal, tol!**

Lühendatud sõnad.

(Kellel) janu, (sellel) jalad. Kas (sinul) on aega tulla täna meile külla? Täna (minul) pole aega. See töö õnnestus (temal). (Sellel) õpilasel siin on käsipall, (tollel) seal aga jalgpall.

Harjutus 162.

Kirjuta puuduv **I** ja kriipsuta alla!

Ke— on töö valmis? Su— on siin paar viga.
Mu— pole ülesanne täiesti selge. Ta— unust see
asi koguni. Se— ööl sadas vihma. To— pihla-
kal seal aianurgas on palju marju.

Harjutus 163.

Kirjuta puuduv ühekordne või kahekordne
kaashäälik ja kriipsuta alla!

Ühe- ja kahekordne kaashäälik sõna lõpus.

Ke— teie seast on käeke— —? Kus on vana-
isa ke— —? Se— loo— on palju lõbusat. Minu
õnneloo— võitis 500 rubla. Toompea lo— — Tal-
linnas seisab kõrgel künkal. Taastama on taa—
ehitama. Ta— — on tühi.

Lühendatud.

Mina käin koolis.

Ma käin koolis.

Sina lähed koju.

Sa lähed koju.

Tema õpib hoolega.

Ta õpib hoolega.

Meie mängime palli.

Me mängime palli.

Teie vaatate mängu.

Te vaatate mängu.

Minu sõber Ints on väle.

Mu sõber Ints on väle.

Sinu koer tuli meile.

Su koer tuli meile.

Harjutus 164.

Kirjuta sõnade **minu, mina, meie, tema, sinu** asemele lühendatud **mu, ma, me, ta, su!**

Minu kodumaa.

Eestimaa on minu sünnimaa. Mina olen siin sündinud ja kasvanud. Siin on elanud ja töötanud minu vanemad ja esivanemad. Meie armastame oma kodumaad. Mina tahan oma kodumaa kasuks töötada.

Jää seisma kaljuna, meie kodumaa, Nõukogude Eesti!

Harjutus 165.

Kirjuta puuduv täishäälik ja kriipsuta alla!

Kas pikk või lühike täishäälik sõna lõpus?

Ma— — haljendab. M— istun pingil. T— on m— parim sõber. Keegi m— — ei ole nii hea kui m— armas emake. M— võime laulda ja naerda kui lapsed. Isa võttis mesipuust kõik m— — välja. T— leiate selle t— — juhatuse järgi. T— — aurab kannus.

Harjutus 166.

Täida lüngad allpool toodud pika või lühikese täishäälikuga ja kriipsuta need alla!

Lühike või pikk täishäälik ühesilbilise sõna lõpus.

1. M— — on märg.
2. Isa ei s— — kündma minna.
3. M— ei s— — ülesandest aru.
4. Kas t— käite selle t— — jala?
5. S— — t— — on väga hea.
6. M— vihik jäi koju.
7. Keegi m— — ei teadnud seda.

Näidis: 1. Maa on märg.

Harjutus 167.

Koosta lauseid sõnadega: ja, ka, ju!

i ja j.

Kolhoos valmistub külviks.

Isa on kolhoosis viljakasvatuse brigadiir. Ta tõi aidast nisuteri ja pani need lillepotti idanema. Hilli ja Ivo imetlesid isa tegevust. „Peab ikka kindlasti teadma, kas vili idaneb,“ ütles isa. „Meie ei külva kunagi proovimata vilja. Kui vili ei idane, siis läheb see kas inimeste või loomade toiduks.“ „Aga kui idaneb?“ küsisid lapsed. „Kui nisu hästi idaneb, siis saavad lapsed tuleval aastal sageli maitsvat sepikut,“ vastas isa. „Kas mina ka?“ küsis väike Hilli. „Ega sinagi ilma jää,“ naeris isa.

Harjutus 168.

Kirjuta eelnevast jutustusest välja kõik sõnad, mille lõpus on **i**!

Harjutus 169.

Kirjuta jutustusest „Kolhoos valmistub külviks“ 15 sõna, kus **i** on sõna keskel või algul! **I**-le järgnev täht kirjuta värviliselt või kriipsuta alla!

Näidis: **I**sa, aid**i**ast, . . .

Harjutus 170.

Kirjuta luuletusest „Tööraha laul“ välja need sõnad, milles esineb **j**! Kirjuta see ja temale järgnev täht värviliselt!

Pealkiri:

Sõnu, milles on **j**.

Tööraha laul.

Töö armas, südamele ligi
jäab ääs ja alas, põllumuld;
neil varu loob me vaev ja higi,
tööl kibe juur, ent vili kuld.
Las kohab laine leetjal rannal,
võrk mere põhjast rikkust toob,
ja kündja käe all adravannas
töö leiva igapäevase loob.
Töös käte võim maailmas üllas
on Eesti kodu kaitseja.
Töörahval jätkub tahet küllalt,
et õiguse eest võidelda.
Töö südamele, süda tööle —
nii hõõgub armastuse-taht.
Nad teevad lõpu orjusööle,
ei keegi lahuta neid kaht.

J esineb ainult sõna või silbi algul, mitte kunagi aga lõpus.

Kordamiseks ja etteütlusteks.

Harjutus 171.

Koosta antud sõnadest õigeid lauseid! Lauset alusta suure tähega ja lause lõppu pane punkt!

Kirvega	püütakse	maad
võrguga	raiutakse	sukka
adraga	niidetakse	kalu
vikatiga	küntakse	lauda
labidaga	nõelutakse	maja
nõelaga	kaevatakse	heina
höövliga	värvitakse	puid
pintsliga	hööveldatakse	põldu

Näidis: **Kirvega** raiutakse puid.

Harjutus 172.

Kirjuta ainsuses ja mitmuses!

Aiatööriistad.

Ainsus.	Mitmus.
Labidas	labidad
reha
kastekann
hark
käru

Harjutus 173.

Põllutööriistad.

Ainsus.	Mitmus.
Ader	adra . . .
äke	äkke . . .
vedru
rull
külvimasin
traktor

Harjutus 174.

Kirjuta ainsuses ja mitmuses, täienda ise tabelit!

Mänguasjad.

Ainsus.	Mitmus.
Pall	pallid
auto	autod
nukk	nukud
lennuk
hobune
käru
veski
vile
tinasõdur
nukumaja

Harjutus 175.

Tõmba nimisõnadele joon alla!

Sügis.

On sügis. Päike ei paista enam nii soojalt kui suvel. Tuul on vali. Lehed langevad. Linnud lendavad ära. Lapsed õpivad koolis. Varsti on oktoobripühad. Laulud ja luuletused aktuseks on mul juba selged.

Harjutus 176.

Kirjuta järgnev pala olevikus!

Oktoobripühad.

Saabus Oktoobrirevolutsiooni 31. aastapäev. Linn oli kaunistatud lippude ja loosungitega. Korraldati rongkäik. Sellest võtsid osa ka õpilased. Õhtul oli saluut.

Harjutus 177.

Tõmba lühikestele täishäälikutele joon alla!

Tankistide päev.

Eile oli tankistide päev. Seda päeva tähistati kogu riigis. Meil on palju tanke. Nad on tugevad, sest nad purustasid vaenlase. Meie tankistid on julged ja kuulsad.

Elagu tankistid!

Harjutus 178.

Tõmba j-ile ja temale järgnevale tähele joon alla!

Lenin.

Lenin oli koolis eeskujulik õpilane. Alati olid tal kõik ülesanded korralikult tehtud. Sageli abistas ta nõrgemaid kaasõpilasi.

Leninist sai töörahva juht ja õpetaja. Nõukogude rahvas armastas teda väga.

Lenin on surnud. Tema tööd jätkab meie armastatud juht seltsimees Stalin.

Harjutus 179.

Kirjuta jutustus „Verine pühapäev“ vihikusse!

Sõnad **et** ja **aga** kirjuta värvilise pliiatsiga!
Nende ette pane koma!

Verine pühapäev.

I.

Töölised ei teadnud et tsaar on nende vaenlane. Nad uskusid et tsaar ei tea nende viletsast elust midagi. Ühel pühapäeval läksid töölised tsaarile palvekirja viima aga tsaari sõjavägi tulistas töölisi. Palju inimesi sai surma aga nüüd nägid töölised et tsaar on nende vaenlane. Nad said aru et Lenini õpetus on õige.

Harjutus 180.

Pane puuduv koma **et** ja **aga** ette!

II.

Töölised viisid tsaarile palvekirja et tsaar annaks neile abi ja kaitset. Nad usaldasid tsaari aga tsaar pettis neid. Sandarmid katsusid liikuvat rahvast seisma panna aga rahvas läks edasi. Töölised ei uskunud et sõjavägi neid tulistab.

Harjutus 181.

Aseta punktjoone asemele puuduv **et** või **aga!**

III.

Rahvas uskus, tsaar neid aitab. Nad said aru, tsaar vaja minema kihutada. Nii õpetas Lenin juba ennemgi, töölised nägid seda alles nüüd, see on vajalik.

Harjutus 182.

Kriipsuta alla kaashäälikud!

Valimised.

16. veebruaril 1947. a. toimusid Eesti NSV Ülemnõukogu valimised. See oli suur pidupäev. Linn oli pidurüüs. Majadel lehvisid punased lipud. Valimisruumid olid kaunistatud loosungite ja piltidega. Lenini ja Stalini kujude ümber oli palju lilli. Rahvas käis rõõmuga hääletamas.

Harjutus 183.

Kirjuta jämendatult trükitud tegevust-näitava sõna asemele mõni teine sobiv sõna alt sulgudest!

Talispordipäev.

Laupäeval **teatati** meile, et esmaspäeval **toimub** meie kooli talispordipäev. **Tulin** esmaspäeva hommikul kooli kella 10-ks. **Marssisime** rivis

Linnamäele. Kelgutajad **suundusid** mäe idanõlvakule. Suusatajad **köitsid** suusad alla ja **asusid** suusarajale. Linnamäel **saatsime mööda** mitu lõbusat tundi. Videvikus **sain** koju.

(Jõudsin / korraldatakse / sammusime / läksid / sidusid / üteldi / läksid / veetsime / jõudsin)

Harjutus 184.

Kirjuta puuduvad tähed!

Ainsus ja mitmus.

I.

Ema tõuse . . . vara hommikul. Varsti ärka . . . ka lapsed. Isa lähe . . . tööle. Lapsed rutta . . . kooli.

Väljas on pakane. Majadel lehvi . . . punase . . . lipu . . . Töölise . . . taasta . . . linna.

II.

Ärge kelguta . . . sõiduteel! Miks sa suusata . . . tänaval? Mida te teete koolis? Te loe . . . , kirjuta . . . ja arvuta . . . Õpilased kaunistada . . . klassiruumi. Pioneeri . . . õpi . . . hästi. Me sammu . . . vastu ilusale tulevikule.

Harjutus 185.

Kirjuta punktide asemele sobiv omadussõna!

Tänaval.

. Juku jalutab linnas. Ta möö-
dub majast, mille ees kasvavad
puud. Ka teiste majade ees selles tänavas kas-
vab ja puid.

Äkki Juku kuuleb trummipõrinat. Ta vaatab
hääle suunas. Kesklinna poolt lähenevad pioneeri-
rid lipuga. Nende read on ja kui
kenasti nad marsivad! Kõigil on pluusid
ja kaelarätid.

Juku on alles oktoobrilaps. Ta ootab igatsus-
sega, millal ta võib kanda pioneeri kaela-
rätti.

Harjutus 186.

Kirjuta sulgudes olev täht õigesti!

Aino elust.

(a)ino elab (p)ärnus (k)alevi tänaval. Tal
on õde (h)elmi ja vend (v)ello. (a)ino ja (v)ello
käivad koolis. Nad on (p)ioneerid ja õpivad
hästi.

Suvel elavad nad (l)äänemaal, (m)etsa külas,
(l)epiku talus. (a)inol on seal palju sõpru:
(k)oer (r)eksi, (k)ass (m)iisu, (h)obune (m)iira
ja (l)ehmad (t)ähik, (k)irjak ja (m)ustik.

Harjutus 187.

Kirjuta jutuke „Õnnetus“ vihikusse ja pane
jutumärgid õpetaja ja Priidu sõnade algusesse ja
lõppu!

Õnnetus.

Priidu tuli vahetunnil õpetaja juurde ja ütles: **Õpetaja, mul juhtus täna suur õnnetus! Mis sul juhtus?** küsis õpetaja. **Ma unustasin oma emakeele vihiku koju,** vastas Priidu. **Ära homme enam unusta,** vastas õpetaja.

Harjutus 188.

Kirjuta pala minevikus!

Naistepäev.

8. märtsil **pühitsetakse** ülemaailmalist naistepäeva. Sel päeval **on** igal pool aktused, kus **premeeritakse** eesrindlikke nõukogude naisi. **Peetakse** kõnesid, milledes **jutustatakse** naiste elust ja õigustest enne ja nüüd. Erilist lugupidamist ja austust **omistatakse** paljulastelistele emadele.

Harjutus 189.

Silbita järgnev pala!

1. mai.

Majadel lehvivad punased lipud. Tänavad on täis rõõmsaid inimesi. Mis päev täna on?

Täna on 1. mai, tööliste püha. Kogu maailma töölised pühitsevad seda päeva. Täna hõiskavad need, kes on hoolsasti töötanud ja elus oma kohust täitnud, kes on võidelnud õigluse eest.

Harjutus 190.

Kriipsuta alla pikk täishäälik!

Võidupüha.

Saabub 9. mai. See on suur võidupäev, mil Nõukogude armee sundis alistuma julmad rööv-vallutajad.

Elagu võidukas Nõukogude armee! Elagu meie kallid juht seltsimees Stalin!

Harjutus 191.

Kirjuta jutust „Laevaõnnetus“ liitsõnu!

Laevaõnnetus.

Tormisel ööl äratas kahuripauk rannaküla elanikud. Kõikidele oli selge, et on juhtunud laevaõnnetus.

Mehed jooksid randa. Eemalt paistis karile jooksnud laev. Meeskond oli roninud mastidele. Päästepaat lasti vette. Kaheksa julget mere-meest sõudsid läbi tormi laeva juurde ja päästsid kõik merehädalised.

Pealkiri: **Liitsõnu.**

Harjutus 192.

Kirjuta jutust „Kevad“ liitsõnu!

Kevad.

Mäekünkad ja põlluribad juba mustendavad. Heinamaale ilmuvad rõõmsad laululinnud ja vilistavad kogu päeva. Löövad haljendama väikesed rohutukad. Valgust ja päikesepaistet on igal pool.

Pea kaob lumi. Haljendavad juba orasepõllud ja võililled kollendavad väikeste päikestena. Võsastikus õitsevad sinililled ja niidul õitsevad varsakabjad. Lõbusalt vilistab karjapoiss.

Pealkiri: **Liitsõnu.**

Harjutus 193.

Kirjuta järgnev pala minevikus! Muudetud sõnad kriipsuta alla!

Pajupill.

Vanaisa Ain on hea sõber oma pojapojale Mardile. Ta aitab Mardil hoolitseda mänguasjade eest. Kui tal on rohkem aega, siis jutustab jutte.

Kevadel kutsub vanaisa Mardi oja kaldale pajupilli tegema. Nad lähevad oja äärde. Vanaisa lõikab saleda oksteta pajuoksa, teeb sinna vajalikud tüked ja pöörab siis pajukoore lahti. Varsti on valmis ilus sõrmiline pajupill. Vanaisa proovib selle häält, jääb sellega rahule ja ulatab pilli Mardile.

Harjutus 194.

Kirjuta jutukesest „Pajupill“ liitsõnu!

Liitsõnu.

Pajupill,

Harjutus 195.

Vasta järgmistele küsimustele! Sõnad vali alt sulgudest!

1. Millega kirjutab õpilane?
2. Millega mängib väike vend?
3. Millega põllumees harib põldu?
(Kirjutusvahendid: pliiats, sulg, tint.)
(Mänguasju: pall, lennuk, auto, käru, hobune.)
(Põllutööriistu: ader, äke, vedru, rull.)

Alusta nii:

Millega?

1. Õpilane kirjutab pliiatsiga, tindiga ja sulega.
2.

Harjutus 196.

Koosta 5 lauset, milles esinevad järgmised sõnad: klassiga, sõbraga, raamatuga, noaga, lipuga!

Alusta nii:

Kellega? millega?

Me käisime klassiga matkamas.

Harjutus 197.

Koosta 5 lauset, milles esinevad järgmised meelitusnimed: lille**ke**, kassike, kuldnokake, pääsuke, aiake!

Alusta nii:

Meelitusnimesid.

Lille**ke** ärkas juba talveunest.

Harjutus 198.

Kirjuta ära järgnev jutuke ja kriipsuta alla pärisnimed!

Sõitsin külla.

Oli koolivaheaeg. Ma sõitsin emaga tädile külla. Me sõitsime rongiga Viljandi. Tädipoeg Aivo oli hobusega jaamas vastas. Ka poisi sõber Tuks oli kaasa tulnud. Ta liputas mulle sõbraliikult saba ja lakkus mu kätt. Sõit algas. Poiss ajas hobust kiiremale sõidule, ise hüüdis: „No sõida, sõida, Kõrvike!“

Sõitsime mööda mitmest kolhoosist. Varsti paisis ka meie sihtkoht: Aidu küla. Külas olid kõik majad mulle tuttavad. Varsti nägingi Silla elamut, kus elab mu tädi, kes on aiatöö brigadiir.

Hobune keeras väravast taluõue. Olime kohal. Õues võtsid meid vastu tädi Anu ja täditütar Õie.

Harjutus 199.

Koosta 8 lauset, milles esineb mõni pärisnimi!
Alusta nii:

Pärisnimi lauses.

Ene tädi elab Viljandimaal.

Harjutus 200.

Täida lüngad, sõnad vali alt sulgudest!

Uus raamat.

Rihol on Riho tõi kooli. . . .
oli pandud ümber sinine paber. Poisid tahtsid
kõik näha. . . . olid ilusad pildid ja lood.
Riho luges huvitava jutu. Riho andis
. . . . Avole lugeda. Avo läks koju.

(uus raamat / raamatu / raamatule / raa-
matut / raamatus / raamatust / raamatu /
raamatuga)

Harjutus 201.

Kirjuta sulgudesse küsimus **kes?** või
mis?

Kes või mis?

Tööline (. . . .) sõitis puhkusele.

Rong (. . . .) sõitis läbi ilusa metsa.

Mets (. . . .) oli juba roheline ja mõnes jaa-
mas õitseysid toomingad.

Reis (. . . .) jõudis lõpule.

Auto (. . . .) oli jaamas vastas, see sõidutas töölise puhkekodusse.

Puhkekodu (. . . .) asus mere ääres suures kaunis majas.

Puhkekodus tervitas uut tulijat asutise juhataja (. . . .).

Veel surus tal kätt puhkusel viibiv sõber (. . . .).

Harjutus 202.

Kirjuta iga lause algusesse suur täht ja pane iga lause lõppu punkt!

Koolis.

Kell heliseb | lapsed lähevad klassidesse | õpetaja tuleb | lapsed tõusevad püsti | tund algab | lapsed loevad ja kirjutavad | jälle heliseb kell | õpetaja lõpetab tunni | lapsed lähevad klassist välja

Harjutus 203.

Kirjuta punktjoone asemele tarvilikud tähed!

Ainsus.

Vedur sõidab**b**.
Lennuk tiirle . . .
Tank mürise . . .
Sõdur marsi . . .
Poiss joonista . . .
Laps mängi . . .

Mitmus.

Vedurid sõidavad**d**.
.
.
.
.
.

Harjutus 204.

Koosta kirjalikult lauseid selle kohta, mida teeb õpilane koolis, kasutades järgmisi sõnu:

lugema, kirjutama, võimlema, jooksmata, õppima, vastama, küsima, mängima, laulma, võtma, tooma, andma!

Mida teeb õpilane koolis.

Õpilane loeb hästi.

Harjutus 205.

Kirjuta järgmised laused mitmuses! Mitmused märgi värviliselt!

Pioneer töötab aias.

Poiss läheb karja.

Kass püüab hiiri.

Laps õpib koolis.

Lill õitseb aasal.

Kalur püüab kalu.

Sipelgas töötab usinasti.

Lind ehitab pesa.

Kolhoosnik niidab heina.

Karjakell tiliseb juba karjamaal.

Puuraiuja raiub metsas puid.

Tööline läheb õhtule.

Pealkiri:

Mitmus.

Harjutus 206.

Kirjuta jutuke olevikus ja pane puuduvad tähed!

Vihmane ilm.

(Olevik.)

Vihma hakka... sadama. Ma jookse... tuppa. Ma istu... nukralt toas ja vaata... aknast õue. Inimesed kõnni... kiiresti avatud vihmavarjudega.

Toas on vaikne. Isa loe... ajalehte, ema kaju... õele sukka. Vennad loe... laua ääres. Mina lähe... ka vendade juurde ja hakka... lugema.

Harjutus 207.

Kirjuta küsimusi! Enne kirjuta esimene küsimus ja siis kohe kirjuta küsimus, kus **sa** asemel on **te!**

Sa — te.

Mida sa loed?	Mida te loete?
Kuhu sa lähed?
Millal sa tuppa tuled?
Kas sa said piima?
Millega sa kirjutad?
Kuhu sa jooksid?
Kellega sa kõneled?
Mida sa sööd?
Mille üle sa mõtled?

Harjutus 208.

Antud jutukeses on tegevust näitavad sõnad minevikus. Kirjuta jutuke nii, et need sõnad oleksid olevikus!

Kevadel.

Lumi **oli** juba sulanud, ainult üksikud valged laigud **paistsid** põldudelt ja niitudelt. Öösiti **külmetas** veel veidi ja hommikuks **oli** veeloikudel õhuke jääkirmetis. Päike **käis** kõrgelt, õhk **oli** selge ja eemal **helendas** ja **virvendas**. Meie ei **püsinud** enam toas, **jooksime** maja ümber aias, **käisime** koplis ja metsas.

Harjutus 209.

Täienda järgnevaid lauseid!

Mida näeme metsas.

Valgetüveline kasvab sirge kõrval. Veidi eemal on käharate okstega ja igivana Haraline ja värisevate lehtedega kõigutavad oma latvu tuules.

Kändude ümber punetavad Selge, vulisev voolab jõe poole.

Harjutus 210.

Lõpeta poolikud laused!

Lauseid.

1. Vaike ruttas kooli, **kuid**
2. Maie sai täna matemaatikas viie, **sest**
3. Korrapidaja avas akna, **et**
4. Ema pahandas Andoga, **sest**
5. Kell lõi juba üheksa, **kuid**
6. Mai ei saanud täna õue, **sest**

Harjutus 211.

Kirjuta puuduvad tähed!

Olevik.

Ma loe . . . , kirjuta . . . , joonista . . .

Sa loe . . . , kirjuta . . . , joonista . . .

Ta loe . . . , kirjuta . . . , joonista . . .

Me loe . . . , kirjuta . . . , joonista . . .

Te loe . . . , kirjuta . . . , joonista . . .

Nad loe . . . , kirjuta . . . , joonista . . .

Minevik.

Ma lugesi . . . , kirjutasin . . . , joonistasin . . .

Sa lugesi . . . , kirjutasin . . . , joonistasin . . .

Ta luges . . . , kirjutas . . . , joonistas . . .

Me lugesi . . . , kirjutasin . . . , joonistasin . . .

Te lugesi . . . , kirjutasin . . . , joonistasin . . .

Nad lugesi . . . , kirjutasin . . . , joonistasin . . .

Meie aia kaitsjad.

Kuldnokad kaitsevad meie viljapuuaeda. Ke-
vadel sigib aias palju röövikuid, põrnikaid ja lehe-
täisid. Ja need kõik närivad, söövad ja rikuvad
puude lehti ning õisi. Kuid kuldnokk oma pere-
konnaga toidab end nendest ja hävitab iga päev
sajad röövikud, põrnikad ja täid.

Harjutus 212.

Kirjuta küsimused ja vastused!

Küsimused.

1. Mida teevad kuldnokad?
2. Millal sigib aias palju putukaid?
3. Mida teevad nad aias?
4. Kuidas kaitseb kuldnokk meie aeda?

Vastused.

Kuldnokad kaitsevad

Harjutus 213.

Kirjuta järgnev pala! Tegevust näitavad sõnad
kirjuta olevikus! Muudetud sõnad kriipsuta alla,
lõpptäht kirjuta värviliselt!

Siil.

Meil kodus elas taltsas siil. Kui lapsed teda
silitasid, tõmbas ta okkad vastu selga ja muutus
täiesti pehmeks. Kui siili kõht tühi oli, jooksis

ta minu järel nagu koer. Seejuures ta puhkis, turtsus ja hammustas mind jalast. Suvel võtsin ma siili endaga aeda kaasa jalutama. Ta jooksis mööda teid, püüdis noori konni, põrnikaid, tigusid ja sõi neid isukalt.

Harjutus 214.

Täida lüngad omadussõnadega! Kriipsuta need alla!

Kevad.

(Omadussõnad.)

. kevad on tulnud. Päike paistab soojasti. tuuleõhk paitab meie põski. Juba pistavad lehekesed oma peakesed mulla seest välja. Kuldnokad ja lõokesed on siin ja rõõmustavad meid oma lauluga. Ka meie oleme õnnelikud, et möödas on talv ja käes on kevad.

(kaunis / mahe / rohelised / niiske / lõbusa / kare / kuldne)

Harjutus 215.

Eevi kooliteel.

Ilus kevadine ilm —

Eevil rõõmust särab silm.

Linnud lennul siia-sinna —

Eevil vaja kooli minna.

„Ära mine!“ ütleb lind,
„meie ootasime sind.
Tule, mängi, siin on kena,
keelama ei hakka ema!“

„Ei, ei, ei! Mind ootab kool,
sellepärast on mu hool.
Enne töö ja lõbu pärast!“
ütles, tõttas eemal' kärast...

Vasta küsimustele!

1. Milline on ilm?
2. Kelle silmad säravad rõõmust?
3. Kes lendavad siia-sinna?
4. Kes läheb kooli?
5. Kes keelab Eevit kooli minemast?
6. Kuhu kutsub lind Eevit?
7. Mis vastab Eevi?
8. Kuhu tõttab Eevi?

Harjutus 216.

Kirjuta jutuke „Mida ma nägin hommikul kooliteel“!

Harjutus 217.

Kirjuta niipalju, kui tead:

1. Missugused lilled õitsevad kevadel?
 2. Missugused linnud rõõmustavad kevadel meid oma lauluga?
 3. Missugused puud ja põõsad õitsevad aias?
- Kirjuta kõik nimetused mitmuses!

Alusta nii:

Kevadel.

1. Lilled: sinililled, ülased,
2. Linnud: kuldnokad,
3. Puud ja põõsad: õunapuud,

Harjutus 218.

Kirjuta järgnevad sõnad tabelisse! Siin on nimisõnu, tegevust näitavaid sõnu ja omadussõnu.

Laps, ilus, kasvab, linnuke, koer, vihik, õppis, annate, väike, valge, ülane, raamat, müts, lusikas, kell, pehme, laulab, lahke, kuldne, päike, sõdur, leht, roheline, kaunistab, rõõmustas, kalake, õng, sõber, põld, linn, õpilane, virk, hoolas, riie, king, must, haaras, õpetab, vaikne.

Nimisõnad: kes? mis?	Tegevust näitavad sõnad: mida teeb? mida tegi?	Omadus- sõnad: missugune?
Laps linnuke koer	kasvab õppis	ilus väike

Harjutus 219.

Kirjuta lühilausetega, kuidas sa abistad oma vanemaid!

Alusta nii:

Abistan vanemaid (isa, ema).

Ma pühin tube.

Ma toon puid tuppa.

Hoian väikest venda.

.....

Harjutus 220.

Kirjuta lühilauseid **sa** ja **te**-ga järgmistest sõnadest (olevikus ja minevikus): loed, hüppad, kukud, õpid, mängid, õmbled, joonistad, magad!

Sa — te.

Sa laulad — te laulate. Sa laulsid — te laulsite. Sa võtad — te võtate. Sa võtsid — te võtsite. Sa loed —

Harjutus 221.

Kirjuta nimisõnad nii, et saad õiged laused! Puuduvad sõnad vali alt sulgudest ja kriipsuta alla!

Nimisõnu.

Ronk otsis toitu.

..... jooksis metsa.

..... kuivab nõõril.

- ujub vees.
- hüppas vette.
- on riiulil.
- sõitis jaama.
- õpib.
- õmbleb riideid.
- sulas ära.
- lendas soojale maale.
- koltub sügisel.
- parandab saapaid.
- läks katki.

(särg / jänes / konn / särk / raamat / tass / rong / poiss / lumi / kuldnokk / leht / mesilane / rätsep / kingsepp)

Harjutus 222.

Lõpeta laused! Sõnad leiad alt sulgudest.

Mida teevad?

- Õpilased
- Linnud
- Lapsed
- Lennukid
- Pardid
- Hiired
- Kanad
- Lilled

(õitsevad / piiksuvad / kaagutavad / õpivad / mängivad / lendavad / vurisevad / prääksuvad)

Harjutus 223.

Kirjuta lühilausetega, millest sa näed, et on kevad!

Alusta nii:

Kevad.

Puudel on pungad. Nägin liblikat.

Harjutus 224.

Kus?

1. Hobune hirnub
2. Lehm ammub
3. Lammas määgib
4. Siga röhib
5. Kass näub
6. Koer haugub
7. Hiir piiksub

Kirjuta punktjoone asemele sobivuse järgi tallis, laudas, õues, toas!

Harjutus 225.

Pane puuduvad komad!

Komad oma kohal.

Aias õitsevad tulbid nartsissid ja sirelid.

Millike on väike tüdruk kuid oskab juba kududa.

Poiss jooksis kiiresti et mitte kooli hilineda.

Meie koolis kirjutame loeme arvutame joonistame ja laulame.

Lapsed tõusid püsti sest õpetaja astus klassi.

Kui ma kooli jõudsin siis olid tunnid juba alanud.

Kui ma maha kukkusin siis lõin oma põlve katki.

Harjutus 226.

Vasta järgmistele küsimustele:

1. Mis su nimi on?
2. Kus sa elad?
3. Kus koolis sa õpid?
4. Mis on sinu huvitavaim raamat?
5. Milliseid mängu sa mängid?
6. Millega sa mängid?
7. Kes on sinu sõbrad?
8. Mida sa suvel teed?
9. Millised on sinu armsamad lilled (linnud, loomad)?
10. Mis sulle eriti meeldib?

Harjutus 227.

Kirjuta õigeid lauseid!

Mida teeb?

- Kingsepp teeb
- Kangur koob
- Kolhoosnik harib

Kalur püüab
Õpilane arvutab
Puusepp ehitab
Kaevur kaevab
Vedurijuht juhib
Karjane hoiab
Sepp taob

Harjutus 228.

Koosta jutukesest „Juku tahab saada traktoristiks“ küsimusi!

Juku tahab saada traktoristiks.

I.

Juku Kivistik elas alevikus ja käis siin koolis. Kooli läheduses asus masina-traktorijaam, kus töötas Juku isa. Jukule meeldisid masinad. Oma vaba aja veetis ta töökojas masinate juures.

Traktorijaama töötajad tundsid kõik Jukat.

Näidis:

Küsimused.

1. Kus elas Juku Kivistik?
2.

Juku tahab saada traktoristiks.

II.

Juku tahab saada traktoristiks. Ta õpib käes hoidma igasuguseid tööriistu. Juku õpib tundma

ka masinat põhjalikult. Juba oskab ta anda traktorile tagasikäiku ja traktorit adra ette rakedada.

III.

Juku tahab minna põllule kündma. Ta rakedab traktori adra ette ja sõidab koos isaga põllule. Juku juhib traktori põllu äärele. Ta vajutab hoovale ja adrahõlmad vajuvad mulda. Juku künnab oma esimese vao.

Ta ammune unistus täitub. Jukust saab traktorist.

Harjutus 229.

Vasta kirjalikult järgmistele küsimustele!

I.

1. Kelleks tahab Juku saada?
2. Mida ta õpib käes hoidma?
3. Mida ta oskab traktoriga teha?

II.

1. Kuhu tahab Juku minna?
2. Kellega ta läheb koos põllule?
3. Kuhu juhib Juku traktori?
4. Mida teeb Juku põllul?
5. Milline Juku unistus täitub?
6. Kelleks saab Juku?

Pealkiri:

Vastused küsimustele.

Harjutus 230.

Kirjuta punktide asemele sobiv omadussõna!

Suvel.

On suvehommik. Taevas särab päike.
. tuuleõhk kuivatab lilledelt
kastepisarad. Anne tõttab aeda. Peen-
ral õitsevad lilled. Ta nopib mõned
. õied ja viib need tuppa emale,
kellel on täna sünnipäev.

Harjutus 231.

Kirjuta järgnev jutuke nii, et **mina** asemel esi-
neb **sina!** Muuda ka vastavalt jämedalt trükitud
sõnad!

Kuidas hoolitseda oma tervise eest.

I.

Tervis on meie kalleim vara. Ka mina tahan
olla terve.

Hommikul, kui **ärkan**, **tõusen** kohe voodist.
Võimlen ja **pesen** end korralikult. Ma ei lähe
söömata kooli, vaid **söön** ja **pesen** siis hambad.
Hambaid ma **pesen** ka õhtul. Enne sööki **pesen**
ma alati käsi. Õhtul **pesen** ka jalgu.

II.

Ma **viibin** alati palju värskes õhus. Talvel **jalutan**, **suusatan** ja **uisutan**. Kelgutada on väga lõbus. Suvel **mängin** alati õues. Ma **jooksen**, **hüppan**, **mängin** palli ja **ujun**. Kui olen higine, siis ma ei joo külma vett ja **hoidun** külmetamisest.

Hea on olla terve.

Harjutus 232.

Pane lause lõppu punkt või küsimärk!

Märgid lause lõpus.

Miks sa nutad
Isa läks tööle
Ema õmbleb Minnile kleiti
Kas Helle on kodus

Harjutus 233.

Kirjuta peast:

1. kolm lauset, mille lõpus on punkt;
2. kolm lauset, mille lõpus on küsimärk!

Kiri.

Viimased koolipäevad. Koolitöö lõpeb varsti. Väike Ilme tahab suveks maale sõita ja kirjutab vanaemale järgmise kirja:

Armas vanaema!

*Varsti ma saan tunnistuse. Tahaksin sõita suveks
Sinu juurde maale, kui Sa oled nõus. Kirjuta, palun,
varsti, kas võin tulla! Ma võtan oma Pauka kaasa.
Arvan, et ta on mul karjas hea abiline.*

Tervitusi emalt ja minult!

Ilme.

Aadressi kirjutab Ilme järgmiselt:

Hägeri.

Kolhoos „Edu“

Sm. Eva Mäemets.

Ilme kirjutab ümbriku tagaküljele oma
aadressi:

Stj.

Tallinn.

Hõbe t. 22—4.

Ilme Rannik.

Ilme sai onult sünnipäevaks kaardi.

Kaardile oli kirjutatud:

Soovin õnne sünnipäevaks!

Onu Ants.

Harjutus 234.

Kirjuta kiri või õnnesoov! Aadress kah!

SISUKORD.

	Lk.
Lause	3
Suur algustäht	10
Küsilauseid	14
Jutustav lause	17
Koma lauses	22
Otsene kõne	29
Nimisõna	33
Tegevust näitavad sõnad	50
Omadussõnad	61
Liitsõna	69
Häälik ja täht	73
Tähestik	75
Pikk täishäälik	79
Kaksiktäishäälik	81
Silp ja silbitamine	83
Ühesilbilised sõnad	85
Kahesilbilised sõnad	87
Kolme- ja mitmesilbilised sõnad	91
Sõnade poolitamine teisele reale viimise puhul	94
Sõnade lühendamist	96
Kuupäevade kirjutamine	100
B, d, g sõna algul	101
Ühe- ja kahekordne kaashäälik sõna lõpus	106
i ja j	110
Kordamiseks ja etteütlusteks	112

IV trükk.

Vastutav ja keeleline toimetaja A. Selmet.

Ladumisele antud 15. I 1949. Trükkimisele antud 12. III 1949. Trükiarv 18000. Paber 56×79, 1/16. Trükipoognaid 9. Trükitähti trükipoognas 26112. Arvutuspoognaid 5,9. MB-02223. Trükikoda „Tartu Kommunist“, Tartu. Ülikooji 21/23. Tellimise nr. 125.

На эстонском языке.

X. Авер и Л. Алтоа. Учебник родного языка для II класса.

Rbl. 2.50

A
A-17458

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00495616 7

49 395